

HAO Vaasa

Lähettiläjä: Mika Suutari-Jääskö <suutarijaasko@gmail.com>
Lähetetty: perjantai 12. kesäkuuta 2026 13.59
Vastaanottaja: HAO Vaasa
Kopio: Kari Kilpimaa
Aihe: Valitus / Villilohi ry
Liitteet: PSAVI_Päätös-222-2026 .pdf; Valitus_Villilohi ry.pdf

HUOM! Ulkoinen lähettäjä. Älä avaa linkkejä tai liitteitä, ellei tunnista lähettäjää.

OBS! Extern avsändare. Öppna inte länkar eller bilagor om du inte känner igen avsändaren.

NOTE! External sender. Do not open links or attachments unless you recognize the sender.

Hei!

Liitteenä valitus asiassa: Lupa- ja valvontaviraston päätös 12.5.2026 nro 222/2026, asianumerolla LVV-U/27222/2026; sekä siihen liittyvä itse päätös.

Ystävällisin terveisin,
Mika Suutari-Jääskö
Puheenjohtaja
Villilohi ry

Villilohi - Yhteistyöverkosto
Vaelluskalojen puolesta ry
3060368-9

VALITUS

12.6.2026

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43
PI204, 65101 VAASA
vaasa.hao@oikeus.fi

Päätös, josta valitetaan:

Lupa- ja valvontaviraston päätös 12.5.2026 nro 222/2026, asianumerolla LVV-U/27222/2026

Valittaja:

Villilohi - Yhteistyöverkosto Vaelluskalojen puolesta ry (3060368-9)

Yhteyshenkilö:

Mika Suutari-Jääskö
suutarijaasko@gmail.com
040 506 5464

VAASAN HALLINTO-OIKEUDELLE,

Vaatimukset:

Villilohi - Yhteistyöverkosto Vaelluskalojen puolesta ry (jäljempänä Villilohi ry) vaatii, että Vaasan hallinto-oikeus kumoaa Lupa- ja valvontaviraston päätöksen ja kieltää hallintopakkohakemuksen mukaisesti lyhytaikaissäännöstelyn Kemijoen Isohaaran voimalaitoksella sekä palauttaa asian tarvittavia toimenpiteitä varten Lupa- ja valvontavirastoon.

Perustelut:

1. Lupa- ja valvontaviraston hylkäsi hallintopakkohakemuksen, koska katsoi että lyhytaikaissäännöstely sisältyy Isohaaran voimalaitoksen voimassaoleviin vesitalouslupiin. Päätöksen perustelut voidaan jakaa neljään osioon.

- 1.1. Lyhytaikaissäännöstely oli tiedossa jo alkuperäistä lupaa myönnettäessä.

Päätöksen perusteluissa on todettu, että vuoden 1964 rakentamislupahakemuksessa todettiin, että padon yläpuolelle muodostuvaa allasta käytetään tehonsäätöön. Vesioikeus käsitteli vuoden 1964 lupaprosessin yhteydessä vaatimuksia lyhytaikaissäännöstelyn kieltämisestä ja hylkäsi ne. Vesioikeus katsoi, että kyse oli voimalaitoksen toimintaan liittyvästä tehonsäädöstä.

- 1.2. Lyhytaikaissäännöstelyn vaikutuksia on arvioitu ja korvattu aiemmissa lupamenettelyissä

Lupapäätöksissä annettiin määräyksiä vedenkorkeudesta, juoksutuksesta, tarkkailusta ja vahinkojen korvaamisesta. Myös rantavaurioita, kalataloushaittoja ja muita säännöstelyn seurauksia on käsitelty myöhemmissä päätöksissä ja lopputarkastuksissa.

- 1.3. Kolmannen koneiston lupa vuonna 1982 perustui nimenomaan tehonsäätöön

Vuoden 1982 hakemuksessa kolmannen koneiston luvassa todettiin, että Taivalkosken voimalaitoksen tehonsäätö aiheutti voimakkaita vedenkorkeuden vaihteluita ja että Isohaaran kapasiteettia oli kasvatettava, jotta laitokset voitaisiin "rytmittää" yhdessä. Hakemuksessa kuvattiin juoksutuksen tapahtuvan lähes samassa rytmissä kuin Taivalkoskella.

- 1.4. Aiemmissa oikeudellisissa ratkaisuissa lyhytaikaissäännöstelyä koskevat vaatimukset oli jo hylätty

Vuosina 1964–1992 vesioikeus ja korkein hallinto-oikeus olivat useaan kertaan hylänneet vaatimuksia, jotka koskivat lyhytaikaissäännöstelyn kieltämistä, siihen liittyviä lisämääräyksiä tai säännöstelymaksua.

2. Lupa- ja valvontaviraston johtopäätökset voimassaolevista luvista ja Isohaaran voimalaitoksen lupiin sisältyvästä oikeudesta lyhytaikaissäännöstelyyn ovat virheellisiä.

2.1. Lyhytaikaissäännöstelyn tiedostaminen jo alkuperäistä lupaa haettaessa

Lyhytaikaissäännöstelyn haitallisia vaikutuksia ei ole koskaan arvioitu erillisessä lyhytaikaissäännöstelyä koskevassa lupaharkinnassa. Valituksenalaisen päätöksen mukaan vaikutukset ovat tulleet arvioiduiksi voimalaitoksen rakentamista, käyttöä ja myöhempiä muutoksia koskevissa lupa- ja korvausmenettelyissä.

Vuoden 1964 lupa-asiakirjoissa padon yläpuolisen altaan ilmoitettiin olevan tarkoitettu tehonsäätöön. Tehonsäätö ei kuitenkaan tarkoita samaa kuin lyhytaikaissäännöstely. Mikäli tehonsäädöllä olisi tarkoitettu vesilain mukaista lyhytaikaissäännöstelyä, sille olisi haettu lupaprosessin yhteydessä silloisen vesilain edellyttämä erillinen lupa. Lupa-asiakirjoista on pääteltävissä, että termiä tehonsäätö on käytetty nimenomaan erotuksena lyhytaikaissäännöstelystä. Tehonsäädöllä on lupaprosessissa tarkoitettu koneistojen tehojen kasvua ja sen edellyttämiä muutoksia vesivarastoihin ja vedenpinnan korkeuteen. Tämä ei ole sama kuin lyhytaikaissäännöstely. Lupa- ja valvontavirasto on tulkinut näitä lupaehtoja väärin.

Asiassa on merkityksellistä myös se, että vuoden 1964 lupaharkinnan aikana vesivoiman tuotanto oli olennaisesti erilaista kuin nykyään. Vuonna 1964 vesivoimalla tapahtuva sähköntuotanto oli perussähkön tuottamista. Nykyisin vesivoiman tuottamaa sähköä käytetään yhä enenevissä määrin optimoimaan sähköntuotannon taloudellista hyötyä ja/tai sähköntuotannon tasaamiseen säätövoimana. Tämä johtaa tuotannon nopeatahtiseen ylös- ja alasajamiseen lyhyen ajan sisällä eli vesistön lyhytaikaissäännöstelyyn. Vuoden 1964 lupaprosessissa näihin vaikutuksiin ei ole pystytty ottamaan kantaa, koska vaikutuksia ei tuolloin ollut vielä olemassa.

Sillä ei ole merkitystä, että lupaprosessin yhteydessä päätöksestä valittaneet ovat vaatineet lyhytaikaissäännöstelyn kieltämistä. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan lupa lyhytaikaissäännöstelylle edellyttää, että sen vaikutukset olisi selvitetty lupaprosessin yhteydessä. Valittajan vesioikeudessa esiin tuomat vaatimukset eivät osoita, että lyhytaikaissäännöstelyn vaikutuksia olisi lupaprosessissa arvioitu.

2.2. Lyhytaikaissäännöstelyn vaikutuksia on arvioitu ja korvattu aiemmissa lupamenettelyissä

Lupapäätöksissä on mainintoja vedenkorkeus- ja juoksutusmääräyksistä sekä vaikutusten tarkkailusta sekä vahinkojen korvaamisesta. Valituksenalaisessa päätöksessä viitataan myös myöhempiin lopputarkastus- ja korvauspäätöksiin,

joissa käsiteltiin rantojen sortumista, eroosiota, kalataloudellisia haittoja ja muita vesistön käytölle aiheutuneita haittoja.

Päätöksen mukaan tehonsäädöstä tiedettiin, sen seurauksia havaittiin ja niistä määrättiin korvauksia. Tämä ei kuitenkaan ole osoitus luvasta lyhytaikaissäännöstelyyn. Päätöksestä ei ilmene mikä oli sallittu vedenkorkeuden vaihtelu, mikä oli sallittu juoksutuksen vaihtelu, mitä vaikutuksia lyhytaikaissäännöstelystä arvioitiin ennakolta, millä perusteella haitat katsottiin hyväksyttäviksi, eikä missä lupapäätöksessä lyhytaikaissäännöstelylle annettiin lupa. Haittojen jälkikäteinen korvaaminen ei osoita, että lyhytaikaissäännöstely olisi ollut luvitettua tai että sen vaikutukset olisi arvioitu vesilain edellyttämällä tavalla ennen luvan myöntämistä.

2.3. Kolmannen koneiston lupa vuonna 1982

Kuten edellä on selostettu, tehonsäätö ei ole sama asia kuin lyhytaikaissäännöstely. Vuoden 1982 lupaehdoissa koskien Isohaaran voimalaitoksen kolmatta koneistoa on lupapäätöstä perusteltu ylävirrassa olevan voimalaitoksen tehonlisäyksellä ja tarpeella rytmittää voimalaitokset. Lupapäätöksessä ei kuitenkaan ole mainintaa lisääntyneen virtauksen määrästä, virtauksen ylä- tai alarajoista tai siitä millä aikavälillä virtausta voidaan voimakkaasti muuttaa. Eli lupaehdoissa ei ole tehonlisäyksen kohdalla käsitelty lyhytaikaissäännöstelyyn olennaisesti liittyviä seikkoja. Näin ollen lupaprosessissa käsiteltyä tehonlisäystä ei ole pidettävä lupana lyhytaikaissäännöstelyyn.

2.4. Säännöstelyn aikaisempi käsittely eri oikeusasteissa

Lupa- ja valvontaviraston päätöksissä katsottiin, että lupa lyhytaikaissäännöstelyyn olisi olemassa, koska eri vaiheissa eri lupaprosesseja vaatimuksia lyhytaikaissäännöstelyn kieltämisestä tai niiden haittojen korvaamisesta olisi tehty eri oikeusasteissa ja väitteet olisivat niissä tulleet tutkituiksi. Lupa- ja valvontaviraston tulkinta asiassa on väärä.

Asiasta tehdyt valitukset eri lupaprosesseissa ovat koskeneet vesitalouslupaa, ei erillistä lupaa lyhytaikaissäännöstelylle. Se, että näitä koskevia vaatimuksia on hylätty tai osittain hyväksytty, ei tarkoita sitä, että lyhytaikaissäännöstelyn vaikutuksia olisi tuolloin tutkittu tai säännöstelylle olisi asetettu raja-arvoja. Edelleen valittaja vetoaa siihen, että aiempien vuosien lupaprosessien aikana vesivoimaa on käytetty eri tavalla. Lyhytaikaissäännöstely on lisääntynyt voimakkaasti vasta yhteispohjoismaisiin sähkömarkkinoihin siirtymisen jälkeen, eikä näitä vaikutuksia ole koskaan arvioitu missään lupaprosesseissa tai oikeusasteissa.

3. Lyhytaikaissäännöstelystä, lupaehdoista ja oikeuskäytännöstä

Korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännössä on jo 1980-luvulta lähtien todettu, että lyhytaikaissäännöstely edellyttää nimenomaista vesilain mukaista lupaa. Kyseessä on vesitalousluvasta itsenäinen luvanvarainen toiminta. Tyhjentävästi oikeuskäytäntö on selostettu korkeimman hallinto-oikeuden ns. Uljua - päätöksessä (KHO 2005:7).

Oikeuskäytännössä vakiintunut kanta on, että lyhytaikaissäännöstely edellyttää nimenomaista lupaa. Lisäksi on katsottu, että lupa ei synny epäsuorasti vaan lupaharkinnan tulee perustua vaikutusten arviointiin. Edelleen oikeuskäytännössä on katsottu, ettei oikeutta lyhytaikaissäännöstelyyn voida johtaa hakemusasiakirjoista, lupapäätöksen kertoelmaosasta, pitkäaikaisesta käytännöstä eikä siitä, etteivät viranomaiset ole puuttuneet toimintaan.

Hallintopakkohakemuksessa on ollut kyse verrattain yksinkertaisesta oikeudellisesta kysymyksenasettelusta eli siitä, salliiko Isohaaran voimalaitoksen lupaehdot lyhytaikaissäännöstelyn. Valituksenalaisesta päätöksestä käy selvästi ilmi, ettei lupaa lyhytaikaissäännöstelylle ole koskaan haettu, eikä nykyisissä lupaehdoissa lyhytaikaissäännöstelyä ole nimenomaisesti sallittu. Lupa- ja valvontaviraston hallintopakkohakemuksen hylkäävä päätös perustuu siihen, että lupa lyhytaikaissäännöstelyyn olisi johdettavissa muista lupaehdoista tai liitetiedoista.

Erityisesti valituksenalaisessa päätöksessä on vedottu vuosien 1964 ja 1982 lupaprosesseihin ja niissä käsiteltyyn tehonsäätöön. Viranomainen on virheellisesti samaistanut tehonsäädön lyhytaikaissäännöstelyyn, mutta ei ole perustellut tarkemmin mihin tämä kanta perustuu. Vesilaki ei tunne käsitettä tehonsäätö eikä sitä voida käyttää lyhytaikaissäännöstelyn synonyymina. Näissä lupaprosesseissa on ollut kyse pelkästään vesitalousluvasta, ei erillisestä säännöstelyyn oikeuttavasta luvasta.

Valituksenalaisessa päätöksessä on lähinnä todettu, että tehonsäädöstä tiedettiin ja sitä kautta lyhytaikaissäännöstelystä olisi jollain tasolla tiedetty, säännöstelyn seurauksia havaittiin ja niistä määrättiin korvauksia. Päätöksestä ei kuitenkaan ilmene, mikä oli sallittu vedenkorkeuden vaihtelu tai mitä vaikutuksia lyhytaikaissäännöstelystä arvioitiin ennakolta tai millä perusteella haitat katsottiin hyväksyttäviksi.

Asiassa ratkaisun kannalta olennaista on se, että Isohaaran voimalaitoksen voimassaoleviin vesitalouslupiin ei ole kirjattu lyhytaikaissäännöstelyä, eikä sen vaikutuksia tai korvauksia ole nimenomaisesti käsitelty. Haittojen jälkikäteinen korvaaminen ei osoita, että lyhytaikaissäännöstely olisi ollut luvittua tai sen vaikutukset olisi arvioitu vesilain edellyttämällä tavalla ennen luvan hakemista. Tämä on KHO:n Uljua - päätöksen keskeinen lähtökohta. Lupa- ja valvontavirasto on tulkinut Isohaaran voimalaitoksen lupia ja niiden johdosta annettuja tuomioistuinten päätöksiä erittäin laveasti ja vastoin vakiintunutta oikeuskäytäntöä. Isohaaran voimalaitokselle ei ole annettu lupaa lyhytaikaissäännöstelyyn, eikä lyhytaikaissäännöstelyn vaikutuksia ole selvitetty lupaprosessissa tai tuomioistuinkäsittelyssä. Näin ollen Isohaaran lyhytaikaissäännöstely on vesilain vastaista, hallintopakkohakemus on hyväksyttävä ja asia on palautettava Lupa- ja valvontavirastoon sen edellyttämiä toimenpiteitä varten.

Rovaniemellä 12.6.2026

Mika Suutari-Jääskö
Puheenjohtaja
Villilohi ry

Kari Kilpimaa
Varapuheenjohtaja
Villilohi ry

Asia

Vaatus Isahaaran voimalaitoksen lyhytaikaissäännöstelyn lopettamiseksi, Keminmaa

Hakijat

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry

Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Villilohi - yhteistyöverkosto vaelluskalojen puolesta ry

Vastapuoli

PVO-Vesivoima Oy

Y-tunnus: 0904130-0

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihe: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Sisällysluettelo

Asia	1
Hakijat.....	1
1 Viranomaisen toimivalta ja viranomaista koskeva merkintä	4
2 Hallintopakkoasia	4
2.1 Vaatimukset	4
2.2 Perusteet.....	4
3 Hallintopakkoasian käsittely.....	7
3.1 Vastapuolen selitys.....	7
3.2 Lapin ELY-keskuksen ympäristö- ja luonnonvarat -vastualueen lausunto	17
3.3 Lapin ELY-keskus/kalatalouspalvelut.....	21
3.4 Keminmaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lausunto	23
3.5 Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen lausunto	23
3.6 Hakijoiden vastaselitys	23
3.7 Vastapuolen lisäselvitys	24
3.8 Täydentävä kuuleminen	24
4 Merkintä	24
5 Lupa- ja valvontaviraston ratkaisu.....	26
5.1 Hakemuksen hylkääminen	26
5.2 Perustelut.....	26
5.2.1 Asiaa koskevat keskeiset säännökset	26
5.2.2 Hallintopakkomääräyksen edellytysten harkinta	27
5.2.3 Vuoden 1964 rakentamislupa.....	28
5.2.4 Kalastuksen, kalansaaliiden ja kalastusvälineiden korvaamista koskevalta osalta palauttama asia	31
5.2.5 Kalakannan säilyttämistä tarkoittavien velvoitteiden määrittäminen Kemijoen Isohaaran, Taivalkosken, Ossauskosken, Petäjäskosken, Valajaskosken, Vanttauskosken, Pirttikosken ja Seitakorvan sekä Raudanjoen Permantokosken voimalaitosten rakentamisen johdosta	31
5.2.6 Pohjois-Suomen vesioikeuden päätös 8.4.1982, N:o 23/82/I, Keminmaan kunnanhallituksen hakemus säännöstelymaksun määrittämiseksi Isohaaran ja Taivalkosken voimalaitoksilla suoritettavasta Kemijoen veden säännöstelystä aiheutuvien vahinkojen ja haittojen vähentämiseksi	32
5.2.7 Kolmannen koneiston lupa.....	32
5.2.8 Lopputarkastus	34
5.2.9 Johtopäätös.....	35

6 Sovelletut säännökset	35
7 Käsittelymaksu	35
8 Päätöksen tiedoksianto (tavallinen sähköinen tiedoksianto)	35
9 Muutoksenhaku	36
10 Liite	36
11 Asian käsittelijät	36

1 Viranomaisen toimivalta ja viranomaista koskeva merkintä

Asia on tullut vireille Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa 10.3.2025 diaarinumerolla PSAVI/2685/2025. Aluehallintovirastot on lakkautettu 31.12.2025. Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (530/2025) 32 §:n 1 momentin mukaan aluehallintovirastojen vireillä olevat asiat ovat siirtyneet lain voimaan tullessa 1.1.2026 Lupa- ja valvontavirastolle, jossa asiaa käsitellään asiattunnuksella LVV-U/27222/2026.

Lupa- ja valvontavirasto on vesilain (587/2011) 1 luvun 7 §:n 1 momentin nojalla toimivaltainen lupaviranomainen käsittelemään vesilain 14 luvun 4 §:ssä tarkoitetun asian.

ELY-keskukset on lakkautettu 31.12.2025. Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (530/2025) 32 §:n 2 momentin mukaan ELY-keskusten ympäristö- ja luonnonvarat -vastuu alueilta virastoon siirtyvien tehtävien hoitamisen edellyttämät vireillä olevat asiat ovat siirtyneet lain voimaan tullessa 1.1.2026 Lupa- ja valvontavirastolle.

ELY-keskusten kalatalousviranomaisten tehtävät ovat elinvoimakeskuksista sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain (531/2025) nojalla siirtyneet alueellisille elinvoimakeskuksille.

2 Hallintopakkoasia

2.1 Vaatimukset

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry sekä Villilohi - yhteistyöverkosto vaelluskalojen puolesta ry (hakijat) ovat vaatineet, että Isohaaran säännöstely on saatettava vastaamaan sille myönnettyä lupaa. Toiminnanharjoittajan tulee välittömästi lopettaa lyhytaikaissäännöstely sekä estää siten sellaisten haittojen aiheutuminen, joita ei ole luvan myöntämisen yhteydessä arvioitu.

Hakijat ovat täydennyskirjelmässään 23.4.2025 nimenneet vastapuoleksi Pohjolan Voima Oyj:n.

2.2 Perusteet

Isohaaran voimalaitoksen voimassa oleva vesitalouslupa perustuu Pohjois-Suomen vesioikeuden (PSVEO) päätöksiin 56/64/I, 29/78/I, 47/82/II, 53/84/I ja 27/91/I. Lupamääräyksissä luvanhaltijalle ei ole annettu oikeutta lyhytaikaissäännöstelyyn eikä lupapäätösten yhteydessä ole selvitetty lyhytaikaissäännöstelyn vaikutuksia.

Isohaaran voimalaitoksella harjoitettava lyhytaikaissäännöstely edellyttää vesilain 7 luvun mukaista lupaa (KHO 2005:7). Ilman nimenomaista lupaa lyhytaikaissäännöstely on kiellettävä. Isohaaran voimalaitoksen vesitalousluvassa ei ole määräyksiä lyhytaikaissäännöstelystä. Virtaamaa koskevat määräykset vesitalousluvassa liittyvät tukinuittoon, eikä näillä määräyksillä ole enää käytännön vaikutusta voimalaitoksen toimintaan.

Vesitalouslupa voimalaitokselle on myönnetty tilanteessa, jolloin vesivoiman tarkoituksena on ollut tuottaa tasaisesti sähköä. Nykyisin Isohaaran voimalaitoksen vesivoimaa käytetään enenevissä määrin muiden sähköntuotantotapojen säätövoimana, minkä vuoksi voimalaitosten tuotantoa vähennetään ja lisätään nopeasti sekä voimakkaasti lyhyen ajan sisällä, useita kertoja vuorokaudessa. Tätä lyhytaikaissäännöstelyä toteutetaan täysin taloudellisista syistä. Toisin sanoen voimalaitoksen läpi virtaavan veden määrää pidetään pienenä sähkön hinnan ollessa alhainen ja virtaamaa nostetaan sähkön hinnan noustessa. Isohaaran voimalaitosta lyhytaikaissäännöstellään myös siten, että veden virtaama katkaistaan ajoittain täysin tai virtaama lasketaan hyvin alhaiselle tasolle. Tällainen ns. katkokäyttö on erittäin vahingollista ympäristölle, joen ekologisille olosuhteille sekä virkistyskäytölle.

Isohaaran voimalaitoksella harjoitettava säännöstely laskee ja nostaa voimalaitoksen yläpuolisen Kemijoen pintaa jatkuvasti ja voimakkaasti. Vedenpinnan korkeuden ja virtaaman nopeilla vaihteluilla on haitallisia vaikutuksia Kemijoen ekosysteemiin. Näitä haittavaikutuksia ei ole selvitetty yhdessäkään Isohaaran vesitalousluvassa. Tästä johtuen lyhytaikaissäännöstelystä koituvia haittoja ei ole ehkäisty tai korvattu. Luvaton lyhytaikaissäännöstely sen sijaan aiheuttaa haittaa vesieliöstölle, estää joen ekologisen tilan parantumista sekä heikentää kalatalousvelvoitteiden tuloksellisuutta.

Vesistön säännöstelyä koskee vesilain 7 luku. Muuhun kuin vähäiseen veden virtaaman ja korkeuden jatkuvaan säätelyyn tarvitaan säännöstelyä koskeva lupa. Edelleen tällaiseen lupaan sovelletaan vesilain 3 luvun 10–14 §:n säännöksiä vesistön tilan säilyttämisestä, tarkkailuvelvoitteista ja kalatalousvelvoitteista.

Korkein hallinto-oikeus on antanut lyhytaikaissäännöstelyä koskevia vuosikirjaratkaisuja ja on ratkaisukäytännössään määritellyt lyhytaikaissäännöstelyn vesistön vedenkorkeuden tai virtaaman nopeiksi ja toistuviksi vaihteluiksi, jotka johtuvat voimalaitoksen toiminnasta. Isohaaran voimalaitoksen vesitalousluvassa ei ole annettu vesilain mukaista lupaa lyhytaikaissäännöstelyyn. Ympäristölupia täytyy yleisten ympäristöoikeudellisten periaatteiden mukaisesti tulkita suppeasti. Vanhat vesitalousluvut koskevat ainoastaan sitä tilannetta ja niitä olosuhteita, joihin ne alun perin on haettu. Lyhytaikaissäännöstely on aina kiellettyä, jos sitä ei ole nimenomaisesti sallittu lupaehdoissa.

Lyhytaikaissäännöstelyn luvanmukaisuutta arvioitaessa sillä ei ole väliä, jos lyhytaikaissäännöstelyä harjoitetaan vuosisäännöstelyssä noudatettavaa säännöstelylupaa rikkomatta. Tällaiset vuosisäännöstelyn rajat voivat olla esimerkiksi vedenkorkeuden ja virtaaman ylä- sekä alarajoja.

Lapin Yliopiston oikeustieteen professori Matti Hepola on 2016 antanut asiantuntijalausunnon koskien Kuusinkijoen lyhytaikaissäännöstelyn luvanmukaisuutta. Hepola on tiivistänyt, että korkein hallinto-oikeus on lyhytaikaissäännöstelyä koskevissa ratkaisuissaan painottanut seuraavia seikkoja: lyhytaikaissäännöstely tulisi sallia lupaehdoissa nimenomaisesti, lyhytaikaissäännöstelyyn tulisi antaa erikseen vesilain mukainen lupa ja lyhytaikaissäännöstelyn vaikutukset (mukaan lukien vahinkoseuraamukset) tulisi arvioida.

Maa- ja metsätalousministeriön 2006 tekemässä selvityksessä Isohaaran voimalaitoksella tulkitaan olevan oikeus lyhytaikaissäännöstelyyn. Oikeutta on perusteltu sillä, että “Voimalaitoksen kolmatta koneistoa koskevan päätöksen hankekuvauksessa todetaan, että hakemuksen perusteena on voimalaitoksen rytmittäminen muiden saman joen laitosten kanssa tarkoituksenmukaisemmalla ja energiataloudellisesti järkevimmällä tavalla ja niin, ettei toisella voimalaitoksella harjoitettu voimakas tehonsäätely aiheuttaisi aiheetonta ohijuoksutusta ja voimakasta vedenkorkeuksien vaihtelua.” Kuvailu on peräisin Pohjois-Suomen vesioikeuden päätöksen 47/82/II hakemusosiosta. Hakemuksessa ei ole kuitenkaan haettu lupaa lyhytaikaissäännöstelyyn, vaan uuden koneiston rakentamiseen. Kyseessä on päätös “Pohjolan Voima Oy:n hakemukseen, joka koskee lupaa kolmannen koneiston rakentamiseen Isohaaran voimalaitokseen” (PSVEO päätös 47/82/II, sivu 1). Yhtiö on perustellut tarvetta sillä, että Taivalkosken voimakas lyhytaikaissäännöstely johtaa Isohaaran voimalaitoksella voimakasta vedenkorkeuden vaihtelua sekä ohijuoksutuksia, sillä “Isohaaran voimalaitoksen rakennusvirtaama on pienempi kuin yläpuolisen Taivalkosken laitoksen rakennusvirtaama” (PSVEO päätös 47/82/II, sivu 1).

Hakemuksessa ei siis ole haettu lupaa lyhytaikaissäännöstelyyn, jolloin laitoksen voimassa olevat lupaehdot eivät sisällä nimenomaisia mainintoja lyhytaikaissäännöstelyn harjoittamisesta, asianomaisessa päätöksessä lyhytaikaissäännöstelyn haittavaikutuksia ei ole otettu huomioon, asia ei ole käsitelty lupaharkinnassa, lupaehdoissa tai asetetuissa korvausmääräyksissä.

Toiminnanharjoittajalla on mahdollisuus toimittaa hakemus Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle, mikäli se tahtoo harjoittaa voimalaitoksella lyhytaikaissäännöstelyä. Tällöin tulevat intressivertailussa selvitettäväksi myös lyhytaikaissäädöstä aiheutuvat haitat sekä niiden säätely ja kompensointi.

Oikeuskäytännössä on käsitelty tilanteita, joissa alkuperäisiä lupaehtoja on jouduttu tulkitsemaan muuttuneiden olosuhteiden vuoksi. Hakijat ovat viitanneet korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuihin KHO 11.9.1980 T 4258, KHO 26.2.1981 T 1053, KHO 4.12.1984 T 5677 sekä ennakkoratkaisuun KHO 2005:7 ja ratkaisuun KHO 2018:23.

Hakijat ovat täydentäneet hakemustaan 23.4.2025 Maa- ja metsätalousministeriön selvityksellä Vesivoimalaitosten lyhytaikaissääntelyluvut ja -käytännöt – Yhteenveto alueellisten ympäristökeskusten laatimista selvityksistä, MMM/MALO/Pekka Kemppainen 24.11.2006, ja apulaisprofessori, OTT Matti Hepolan 21.8.2016 päivätyllä oikeudellisella asiantuntijalausunnolla. Lausunnon on pyytänyt Lapin ELY-keskus kysymyksestä: ”Onko Kuusinkijoen Myllykosken voimalaitoksen luvan puitteissa sallittua harjoittaa lyhytaikaissäännöstelyä.”

3 Hallintopakkoasian käsittely

3.1 Vastapuolen selitys

PVO-Vesivoima Oy (jäljempänä vastapuoli) on vaatinut, että hakemus hylätään, ja esittänyt perusteluinaan muun muassa seuraavaa.

Isohaaran voimalaitos on rakennettu tuottamaan sähköenergiaa vesivoimalla sekä perustuen pidemmällä aikavälillä vaihtelevaan Kemijoen virtaamaan että vastaamaan sähkön kulutuksen lyhytaikaiseen vaihteluun eli verkon tasapainotuksen edellyttämään säätövoiman tarpeeseen. Isohaaran voimalaitos on nimenomaan suunniteltu ja rakennettu lyhytaikaissäännöstelyä hyödyntäväksi ja laitosta on käytetty lyhytaikaissäännöstelyyn sen rakentamisesta alkaen. Voimalaitoksen virtaamavaihtelut toteutetaan voimalaitoksen lupien mukaisen rakennusvirtaaman sekä tulva-aikaisten juoksutusvirtaamien puitteissa siten, että tulvatilanteissa vettä juoksutetaan myös patoluukkujen kautta. Säätövoiman kysyntään vastataan Isohaaran voimalaitoksella säännöstelemällä yläallasta noudattaen voimalaitoksen luvassa asetettua ylävesirajaa. Isohaaran voimalaitosta ajetaan käytännössä samassa rytmissä Taivalkosken voimalaitoksen kanssa, sillä Isohaaran voimalaitoksen yläaltaan pienen tilavuuden takia eriaikainen lyhytaikaissäännöstely ei ole mahdollista. Isohaaran voimalaitoksen ajaminen samassa rytmissä Taivalkosken voimalaitoksen kanssa on perusteltua myös yläaltaan vedenkorkeuden vaihtelujen vähentämiseksi. Isohaaran voimalaitos on Kemijoen voimalaitoksista alin ja sijaitsee aivan joen suulla. Tästä syystä laitoksen alavedenkorkeus vastaa merivedenkorkeutta eikä lyhytaikaissäännöstelyllä ole siihen vaikutusta.

Isohaaran voimalaitos on suunniteltu ja rakennettu sitä tarkoitusta varten, että sen yläallasta voidaan käyttää voimalaitoksen tehonsäätöön eli lyhytaikaissäännöstelyyn. Tämä ilmenee voimalaitoksen rakentamista koskevista hakemusasiakirjoista, lupapäätöksistä ja lopputarkastusasiakirjoista. Voimalaitoksella harjoitettava lyhytaikaissäännöstely ja siitä aiheutuvat haitat ovat siis olleet osa voimalaitoksen lupaharkintaa. Lyhytaikaissäännöstelystä aiheutuvat vahingot ja haitat on otettu lupia myönnettäessä huomioon ja niitä koskien on annettu lupamääräykset sekä määrätty korvaukset.

Vastapuoli on todennut, että hallintopakkohakemus koskee toisin sanoen toimintaa, johon Isohaaran voimalaitos on suunniteltu, rakennettu ja luvitettu ja jota voimalaitoksella on harjoitettu voimalaitoksen rakentamisesta alkaen ja nykyistä vastaavasti laitoksen kolmannen koneiston rakentamisesta lähtien. Nyt kysymyksessä oleva lainvoimaiseen lupaan perustuva lyhytaikaissäännöstely ei ole eikä voi olla vesilain tai sen nojalla annetun luvan vastaista. Hakemus on perusteeton ja tulee hylätä.

Vesistön säännöstelyä koskevassa lainsäädännössä ei ole selkeästi eroteltu vuosisäännöstelyä ja lyhytaikaissäännöstelyä. Isohaaran voimalaitoksen rakentamisaikoina ja aina 1980-luvulle asti myönnettyissä päätöksissä lupa lyhytaikaissäännöstelyyn sisältyy tyypillisesti voimalaitoksen lupaan, kuten on myös Isohaaran kohdalla. Erilliset säännöstelyä koskevat luvat ovat sen sijaan koskeneet

Päätös

12.5.2026

222/2026

LVV-U/27222/2026

laajempia vesistöjen säännöstelyhankkeita ja lähtökohtaisesti vuosisäännöstelyä, eikä Isohaaran voimalaitoksen lyhytaikaissäännöstelyä ole pidetty sellaisena säännöstelynä, että sille ylipäätään olisi voitu hakea erillistä säännöstelyä koskevaa lupaa (vanhan vesilain ”VVL” luku 8, voimassa olevan vesilain luku 7). Tämä käy ilmi muun ohella Pohjois-Suomen vesioikeuden päätöksestä 18.9.1964 Isohaaran voimalaitoksen rakentamislupa-asiassa, jossa vesioikeus on hylännyt lyhytaikaissäännöstelyn kieltämistä koskevat vaatimukset lausuen samalla, että ”niin sanottu lyhytaikainen säännöstely ei ole varsinaista säännöstelyä, vaan voimalaitoksen taloudelliseen ja järkipäraseen hoitoon liittyvää tehojärjestelyä”.

Voimalaitoksen kolmannen koneiston rakentamiseen on myönnetty lupa kesäkuussa 1982 Pohjois-Suomen vesioikeuden päätöksellä N:o 47/82/II. Kuten lupapäätöksestä ja hakemussuunnitelmasta käy ilmi, lupaa kolmannen koneiston rakentamiseen on haettu rakennusvirtaaman nostolle ja Taivalkosken voimalaitoksen harjoittaman lyhytaikaissäännöstelyn kanssa samassa rytmissä tapahtuvalle lyhytaikaissäännöstelylle. Lisäksi Isohaaran voimalaitoksella on ollut jo aiemman vuoden 1964 rakentamisluvan N:o 56/64/I perusteella oikeus lyhytaikaissäännöstelyyn. Päätöksen kertoelmaosasta käy ilmi, että hakija on anonut lupaa nostaa vettä rakentamallaan padolla siten, että vedenpinta padon kohdalla tulisi olemaan korkeudella NN +12,00 metriä. Padon aiheuttama vedennousu tulisi vaikuttamaan Taivalkosken alapuolelle saakka eli noin 20 km:n pituiselle jokiosalle. Padon yläpuolelle tulisi näin ollen muodostumaan noin 13,5 km²:n suuruinen vesiallas, jota tultaisiin käyttämään tehonsäätöön. Toisin sanoen lupaa on nimenomaisesti haettu voimalaitoksella harjoitettavaan lyhytaikaissäännöstelyyn. Vesioikeudessa, ja laajemminkin ympäristöoikeudessa, vakiintuneen tulkinnan mukaan hakemuksen kertoelmaosa on osa lupapäätöstä. Edellä todettuun nähden Isohaaran voimalaitoksella on nimenomainen lupa lyhytaikaissäännöstelyn harjoittamiseen.

Lyhytaikaissäännöstely ja sen aiheuttamien haittojen tarkastelu on ollut osa Isohaaran voimalaitoksen vesilain mukaisten lupien lupaharkintaa. Tämä käy ilmi sekä kolmannen koneiston että voimalaitoksen rakentamisluvan asiakirjoista. Kolmatta koneistoa koskevassa päätöksessä on muun ohella todettu, että Isohaaran rakennusvirtaaman nosto on tarpeen, jotta Taivalkosken voimalaitoksen säännöstelyn aiheuttamien ohijuoksutusten ja vedenkorkeuksien voimakkaiden vaihteluiden haittoja voitaisiin välttää. Lupaharkinnassa on tarkasteltu voimakkaankin tehonsäädön vaikutuksia erityisesti rantojen sortumiseen, käyttöön ja uittoon, mutta myös kalastoon.

Vuoden 1964 rakentamisluvasta käy ilmi, että lupaharkinnassa on otettu huomioon edellä todettu yläaltaan käyttö tehonsäätöön ja muun ohella rantojen suojelemista varten tarvittavat rakenteet on suunniteltu padotuskorkeuden NN +12,00 metriä ja tehonsäätöön käytettävä patoallas huomioon ottaen. Lupapäätöksestä käy myös ilmi, että Metsähallitus on vaatinut, että ”lyhytaikainen säännöstely olisi kokonaan kiellettävä”. Vaatimus on hylätty. Edellä todetuilla perusteilla on selvää, että Isohaaran voimalaitoksella harjoitettavan lyhytaikaissäännöstelyn vaikutukset on arvioitu ja käsitelty osana lupaharkintaa. Oikeus harjoittaa lyhytaikaissäännöstelyä Isohaaran voimalaitoksella on todettu myös voimalaitosta koskevassa 28.6.1990 annetussa lopputarkastuspäätöksessä,

Dnro 17/90/2, jossa on todettu seuraavaa: ”Toimitusmiehet ovat lausunnossaan katsoneet, että vedenpinnan korkeusvaihtelut kuuluvat normaaliin vuorokausisäännöstelyyn, joka oli voimalaitoksen rakentamislupaa käsiteltäessä otettu jo huomioon.”

Lyhytaikaissäännöstelyn huomioon ottaminen osana em. vesitalouslupien lupaharkintaa käy ilmi myös lupamääräyksistä. Luvassa on annettu tarpeelliset määräykset padotuksesta ja juoksutuksesta. Yläaltaan ylärajaksi on asetettu NN +12,00 metriä. Lisäksi esimerkiksi vuoden 1964 rakentamisluvan lupamääräyksessä 4 on annettu uittoa turvaamaan määräys, jonka mukaisesti rakenteiden täytyy toimia ylävedenpinnan vaihtelusta riippumatta. Vahingot ja haitat on käsitelty osana lupaharkintaa ja niihin liittyen on määrätty velvoitteet ja korvaukset. Vuoden 1964 rakentamisluvassa on määrätty velvoitteesta korvata maan menetys sekä vahinko tai haitta, mikä vastaisuudessa saattaa aiheutua rantatörmien sortumisesta sekä määrätty korvaukset padotuksesta aiheutuvista vahingoista. Voimalaitosta koskevassa lopputarkastuspäätöksessä on määrätty korvattavaksi nimenomaisesti paikalliskalalle aiheutuneet vahingot, joiden osalta viitataan sekä voimalaitoksen rakentamisen että käytön, eli käytännössä virtaaman ja vedenkorkeuden vaihtelujen, aiheuttamiin vahinkoihin. Lisäksi on määrätty aiempaa täydentävät korvaukset rantojen sortumista ja niiden käytön vaikeutumisesta.

Isohaaran voimalaitoksen oikeus lyhytaikaissäännöstelyn harjoittamiseen on todettu myös Maa- ja metsätalousministeriön laatimassa Vesivoimalaitosten lyhytaikaissäännöstelyluvat ja -käytännöt selvityksessä (selityksen liite 1). Mainitun selvityksen mukaan Isohaaran voimalaitoksella on lupapäätöksen tulkintaan perustuen oikeus lyhytaikaissäännöstelyyn. Tätä tukee myös Erkki J. Hollon asiantuntijalausunnossaan (selityksen liite 2) esittämät tulkinnat. Hollo on todennut lausunnossaan muun ohella, että mikäli luvasta on pääteltävissä, että lyhytaikaissäännöstelyä koskeva asia on ratkaistu lupaharkinnassa, sen mukainen säännöstelykäytäntö kuuluu luvan piiriin riippumatta siitä, onko siitä nimenomainen maininta. Vastapuoli on todennut, että Isohaaran kohdalla luvan kertoelmaosassa oikeus lyhytaikaissäännöstelyyn on nimenomaisesti mainittu. Edelleen Hollo on todennut, että lyhytaikaissäännöstelyä koskeva tarkastelu on aiemmin tehty voimalaitoslupaa koskevassa harkinnassa eikä lupaharkinnan rajoissa sallittu toiminta voi itsestään ajan kuluessa muuttua kielletyksi.

Siltä osin kuin hallintopakkohakemusta on perusteltu korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännöllä, vastapuoli on todennut, että oikeuskäytännöstä ilmenevää vaatimusta erillisestä 7 luvun mukaisesta säännöstelyyn myönnettävästä luvasta sovelletaan Hollon lausunnosta ilmenevästi uusiin säännöstelyhankkeisiin ja luvanhaltijan tekemiin hakemuksiin. Yhdistysten mainitsema Uljuan päätös (KHO 2005:7) koskee täysin erityyppistä asiaa eikä siitä ole johdettavissa tähän asiaan liittyvää oikeusohjetta. Mainittu päätös koskee vesistön säännöstelyyn myönnettyä lupaa ja siihen kytkeytyvää voimalaitoksen lupaa ja siinä on kyse säännöstelyyn myönnetyn luvan tarkistamisesta.

Vastapuoli on esittänyt Isohaaran voimalaitoksesta ja sitä koskevista lupapäätöksistä vielä muun muassa seuraavaa. Kemijoen vesistöalue on Suomen toiseksi suurin vesistöalue ja

kooltaan 51 000 km². Joen pituus Kitisen latvoille mitattuna on yli 550 km ja keskivirtaama noin 571 m³/s. Kemijoen vesistössä sijaitsee yhteensä 21 voimalaitosta, joista yksi on Isohaaran voimalaitos. Isohaaran vesivoimalaitos sijaitsee Keminkaalla, lähellä Kemijoen suuta. Voimalaitoksen I- ja II-koneistot valmistuivat 1949 ja laitosta on laajennettu 1990-luvulla. III- ja IV-koneistot otettiin käyttöön 1993. Voimalaitoksen automaatio uusittiin 2016–2017. Isohaaran voimalaitos on teholtaan 112,5 megawattia.

Isohaaran voimalaitoksen vaikutusalue alkaa Vallitunsaaren eteläpään kohdalta ja se päättyy noin 20 km ylempänä Taivalkosken voimalaitoksen alakanavaan. Tällä jokiosalla on putousta noin 12 m, minkä Isohaaran voimalaitos käyttää hyväkseen alakanavan vedenpinnan ollessa merenpinnan tasossa ja yläkanavan vedenpinnan tasossa NN +12,00 m. Voimalaitoksen ylävirran puoleinen jokiosa on muodostunut patoamisen jälkeen järvimaiseksi yläaltaaksi, jota voimalaitos käyttää lyhytaikaissäännöstelyyn.

Väliaikaista lupaa ryhtyä heti rakentamaan Isohaaran vesivoimalaitosta haettiin 21.3.1945. Väliaikainen lupa Isohaaran voimalaitoksen rakentamiseen ja veden padottamiseen voimalaitoksen yläpuolelle tasoon NN +8.00 m myönnettiin vesistötoimikunnan toimesta 23.7.1947 (Vt 23.7.1947, 21/1947). Vesistötoimikunta myönsi 2.4.1949 väliaikaisen luvan nostaa heti vesi korkeuteen NN +12.00 m (Vt 2.4.1949, 13/1949).

Lopullinen lupa Isohaaran voimalaitoksen rakentamiseen sekä käyttöoikeus käyttöönotettaviin luvansaajien vielä omistus- ja käyttöoikeuden nojalla kuulumattomiin maa- ja vesialueisiin sekä vesivoimaan myönnettiin Pohjois-Suomen vesioikeuden 17.9.1964 antamalla päätöksellä (Dnro I/38/B -62, Nro 56/64/I). Lupapäätös salli kolmen rakennusvirtaamaltaan noin 200 m³/s koneistoyksikön rakentamisen voimalaitokseen kuitenkin niin, että kolmas koneisto voitiin rakentaa myöhemmin uutta lupaa hakematta. Luvan mukaisesti rakennettiin kaksi koneistoa. Päätöksestä valitettiin korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka 21.10.1966 antamallaan päätöksellään palautti asian kalastuksen, kalansaaliiden ja kalastusvälineiden korvaamisen osalta vesioikeudelle uudelleen käsiteltäväksi ja muilta osin vahvisti päätöksen. Vesiyläoikeus, jolle korkein hallinto-oikeus siirsi tehdyt valitukset siltä osin kuin niissä vaadittiin rahakorvauksia muusta kuin kalastuksesta, kalansaaliista ja kalastusvälineistä, antoi asiassa päätöksensä 28.5.1968. Korkein oikeus pysytti 25.2.1969 antamallaan päätöksellä vesiyläoikeuden päätöksen.

Pohjois-Suomen vesioikeus antoi 9.12.1977 asiassa päätöksen (Dnro II/38/B62/3, Nro 50/77/II) sille palautetuilta osin. Päätöksestä valitettiin vesiyläoikeuteen, joka antoi korvauksia koskevan ratkaisunsa (VY 41/1978) 9.6.1982. Vesiyläoikeuden päätöksestä valitettiin korkeimpaan oikeuteen, joka antoi asiassa päätöksen 16.6.1983 (VE 82/20, Nro 2231) ja palautti asian vesiyläoikeuteen siltä osin kuin Kemijoki Oy oli velvoitettu maksamaan korvauksia. Vesiyläoikeus antoi palautetuilta osin ratkaisunsa asiassa 5.6.1984 (VY 83/45). Korkein oikeus ei 5.12.1984 antamallaan päätöksellä myöntänyt asiassa muutoksenhakulupaa.

Vesioikeus antoi 17.11.1976 päätöksen (Nro 32/76/II) Kemijoen kalakannan säilyttämistä tarkoittavien velvoitteiden määrittämisestä koskien myös Isohaaran voimalaitosta. Päätöksessä luvanhaltijat velvoitettiin tekemään vuosittaisia istutuksia Kemijoen

vesistöissä ja sen merellisellä vaikutusalueella Maa- ja metsätalousministeriön suunnitelman mukaisesti mereen Kemijoen suualueelle ja sen läheisellä merialueelle sekä Kemijoen vesistöön. Päätös sisälsi myös tarkkailuvelvoitteen ja hoitotoimenpiteiden muuttamista koskevan määräyksen. Päätöksestä valitettiin korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka antoi asiassa päätöksensä 17.11.1977 ja palautti asian takaisin vesioikeuteen perusteenaan se, että hakemus oli muutettu maa- ja metsätalousministeriön toimitusmiesten lausunnon johdosta lähettämässään huomautuskirjelmässä maksuvelvoitteesta toimenpidevelvoitteeksi. Vesioikeus toimitti asiassa suullisen käsittelyn huhtikuussa 1978 ja päätös kalatalousvelvoitteen määräämisestä tehtiin 1979. Päätöksestä valitettiin korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka antoi asiassa päätöksensä 30.5.1980. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukainen kalatalousvelvoite koostuu kalanpoikasten istutusvelvoitteesta, istutustoimenpiteiden tarkkailuvelvoitteesta ja nahkiaisten ylisiirtovelvoitteesta.

Pohjois-Suomen vesioikeus myönsi 10.6.1982 päätöksellään Nro 47/82/II luvan kolmannen, rakennusvirtaamaltaan 500 m³/s, koneiston rakentamiseksi Isohaaran voimalaitokseen. Lupapäätöksen kertoelmaosan mukaan Kemijoen Isohaaran voimalaitoksen yläpuolella olevan Taivalkosken voimalaitoksen rakennusvirtaama on 960 m³/s. Isohaaran voimalaitokseen jo rakennettujen kahden koneiston yhteinen rakennusvirtaama on 460 m³/s. Kolmannen koneiston paikalle olisi voitu rakentaa koneisto, jonka rakennusvirtaama olisi ollut enintään 240 m³/s. Isohaaran voimalaitoksen rakennusvirtaama on pienempi kuin yläpuolisen Taivalkosken laitoksen rakennusvirtaama. Taivalkosken laitoksen voimakas tehonsäätely aiheuttaisi aiheutonta ohijuoksutusta ja voimakasta vedenkorkeuksien vaihtelua. Yhtiö oli katsonut välttämättömäksi, että Isohaaran laitoksen kolmas koneisto on rakennettava aikaisemmasta suunnitelmasta poiketen 500 m³/s rakennusvirtaamaa vastaavaksi. Pohjolan Voima Oy ilmoitti vesioikeuteen 8.4.1969 saapuneella kirjelmällä, että Isohaaran voimalaitoksen rakentamistyöt oli saatettu loppuun. Vesioikeus määräsi 22.5.1978 asiassa pidettävän lopputarkastuksen. Vesioikeus totesi 13.6.1980 pitämässään istunnossa, ettei Isohaaran voimalaitoksen lopputarkastusasiassa ollut käsitelty voimalaitoksen rakentamisesta paikalliskalalle aiheutuneita vahinkoja ja palautti asian toimitusmiehille täydentävän lopputarkastuksen toimittamiseksi paikalliskalavahinkojen osalta. Pohjois-Suomen vesioikeus antoi 28.6.1990 päätöksensä (Dnro 17/90/2, Nro 68/90/2) koskien Isohaaran voimalaitoksen rakentamisen lopputarkastusta. Vesioikeus määräsi Pohjolan Voima Oy:n muun ohella korvaamaan ja mittaamaan rantasyöpyymiä, korjaamaan rantasuojauksia, maksamaan korvauksia rannan käytön vaikeutumisesta sekä maksamaan korvaukset paikalliskalavahingoista. Päätökseen haettiin muutosta ja vesiyltioikeus antoi asiassa ratkaisunsa 3.6.1992 (Dnro VY 90/211, Nro 129/1992) kumoamalla päätöksen osittain määrättyjen korvausten osalta ja palauttamalla asian näiltä osin takaisin vesioikeudelle. Lisäksi päätöksellä muutettiin lupamääräysten 8, 12e ja 13 sisältöä.

Isohaaran voimalaitoksen lisäkoneistojen rakentamista koskevan päätöksen Nro 47/82/II lupaehtojen muuttamiseksi haettiin lupaa tulva-aukkojen rakenteita koskevalta osalta. Pohjois-Suomen vesioikeus antoi 10.4.1991 päätöksensä (Dnro 27/91/1, Nro 27/91/1),

jossa se muutti lupamääräystä 1. Päätöksessä on todettu, että päätös ei koske vanhan vesilain 8 luvussa tarkoitettua säännöstelyä.

Hankesuunnitelma, johon luvassa viitattiin, oli osa lupapäätöstä, johon luvan hakija oli sitoutunut ja joka myös tuli hyväksytyksi toiminnan perusteeksi (Hollo, sivu 8). Sittemmin ympäristöoikeudellisessa oikeuskäytännössä on yleisemminkin vahvistettu, että päätöksen kertoelmaosan tiedot ovat osa lupapäätöstä (ks. esim. KHO 2020:24). Korkein oikeus on päätöksessä KKO 2019:102 linjannut, että lupahakemus ja hakemuksen täydennykset ovat olleet perustana luvan myöntämisen edellytysten tutkimiselle, lupaharkinnalle ja toisaalta lupamääräysten asettamiselle, joten ympäristölupahakemuksessa esitetyt ja ympäristölupapäätöksen kertoelmaosaan kirjatut päästöt koskevat tiedot olivat osa ympäristölupaa.

Hakijat ovat hakemuksessaan viitanneet korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytäntöön todeten, että lyhytaikaissäännöstely on luvanvaraista eikä vanhoja vesitalouslupia voida tulkita laajentavasti lyhytaikaissäännöstelyn kattavaksi. Esille nostetaan useampi eri oikeustapaus, jotka ajoittuvat 1980-luvulta 2010-luvulle. Vastapuoli on korostanut, että asiassa tulee huomioida ratkaisujen ajallinen konteksti ja tulkintakehitys. Vanhemmissa, korkeimman hallinto-oikeuden käsittelemissä 1960- ja 1970-lukujen lupapäätöksissä, erillistä sääntelylupaa taikka lyhytaikaissäännöstelyn erityistarkastelua ei ole pidetty tarpeellisena. 1960–1970 pysyvinä annetuissa rakentamislupapäätöksissä luvan on katsottu sisältävän voimalaitoksen padotusta ja juoksutusta koskevat säännöt. Siten lyhytaikaissääntely on käsitelty yhdessä voimalaitoslupaa koskevan lupaharkinnan yhteydessä. Vastapuoli on viitannut korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiin KHO 9.5.1964 taltio 2164a ja KHO 3.3.1982 (Valajaskosken voimalaitoksen rakentaminen), KHO 8.6.1967 taltio 3559 (Vanttauskosken voimalaitos), KHO 17.12.1980 taltio 6490 (Kaltimon voimalaitos), KHO 11.9.1980 taltio 4258 (Kattilakosken voimalaitos), KHO 22.4.1971 taltio 1759 (Permantokosken voimalaitos) ja VYO 10.4.1992 no 88/1992 (Uljuu). Vastapuoli on esittänyt, että lyhytaikaissäännöstelyn erillisen luvantarpeen ja lupaedellytysten tarkastelun alkaa näkyä korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännössä käytännössä vasta 1980-luvulla. Tältä osin vastapuoli on viitannut korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiin KHO 11.9.1980 taltio 4258 (Kattilakosken voimalaitos), KHO 26.2.1981 taltio 1053 (Kaitforsin voimalaitos), KHO 4.12.1984 taltio 5677.

Vasta uudemmassa oikeuskäytännössä on linjattu, että vanhan vesilain 1 luvun 15 §:ssä tarkoitettuja seurauksia aiheuttava lyhytaikaissääntely edellyttää vesilain 8 luvun mukaista lupaa. Uudemmat lupaa edellyttäneet ratkaisut, kuten KHO 2018:23 ja KHO 2005:7, eivät myöskään ole ominaispiirteiltään verrattavissa nyt käsillä olevaan asiaan.

Vastapuoli on liittänyt selitykseensä Erkki J. Hollon lausunnon, jossa on tarkasteltu vesistön säännöstelyn oikeudellista asemaa säännöstelyluvan ja säännöstelyn käsitteen valossa erityisesti voimalaitostoimintaa palvelevan säännöstelyluvan sisältöä ja pysyvyyttä koskien. Selvitys koskee vesilain voimassaoloaikana 1960- ja 1970-luvuilla myönnettyjä vesioikeudellisia lupapäätöksiä, joissa on kyse voimalaitosrakentamisesta ja siihen liittyvästä vedenkorkeuden ja vedenjuoksun säännöstelystä ja säädöstä.

Matti Hepolan 21.8.2016 päivätty oikeudellinen asiantuntijalausunto koskee sitä, onko Kuusinkijoen Myllykosken voimalaitoksen luvan puitteissa sallittua harjoittaa lyhytaikaissäännöstelyä. Hepolan lausunnossa esille nostetut seikat, joille korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännössä on annettu merkitystä eli lyhytaikaissäännöstelyn nimenomainen salliminen lupaehdoissa, lyhytaikaissääntelyä koskeva erillinen lupa ja sen vaikutusten arviointi ilmentää uudempaa lyhytaikaissääntelyä koskevaa tulkintaa, kuten edellä on esitetty. Tämä käy ilmi myös lausunnossa viitatuista tapauksissa, jotka sijoittuvat 1980- ja 2000-luvuille. Myllykosken tapauksen osalta lausunnossa todetaan, että kyse on viime sijassa laillisuusharkinnasta ja epäselvissä tilanteissa toiminta tulee katsoa mieluummin sallituksi kuin kielletyksi. Loppupäätelmänä, ja huolimatta edellä mainitusta lausunnossa esille nostetusta oikeuskäytännöstä, Hepola toteaa, että Myllykosken voimalaitoksen käyttäminen vuorokausi- ja viikkosäännöstelyyn on luvan puitteissa ja sitä noudattaen sallittua.

Isohaaran voimalaitoksen rakentamista koskevista lupapäätöksistä ja niihin liittyvistä hakemusasiakirjoista käy selkeästi ilmi, että voimalaitos on suunniteltu ja luvitettu lyhytaikaissäännöstelyä varten. Hakemusasiakirjat ja päätökset ovat varsin laajoja, joten seuraavaan on pyritty poimimaan niistä keskeisiä asiaan liittyviä kohtia.

Isohaaran voimalaitoksen rakentamista koskevassa 18.9.1964 annetussa lupapäätöksessä (DN:o I/38/B -62, N:o 56/64/I) on viitattu valtioneuvostolle 29.3.1945 toimitetussa lupahakemuksessa esitettyihin seikkoihin. Hakemuksella on haettu väliaikaista lupaa nostaa Isohaaran voimalaitoksen padon avulla vedenpinta korkeuteen N +12,00 m. Padotuskorkeus on vahvistettu vuoden 1964 päätöksellä. Päätöksen kertoelmaosan mukaan ”hakija on anonut lupaa saada nostaa vettä rakentamallaan padolla niin, että vedenpinta padon kohdalla tulisi olemaan korkeudella NN +12,00 metriä. Tätä korkeutta silmällä pitäen on kaikki voimalaitosta, rantojen suojelemista ynnä muuta varten tarvittavat rakenteet suunniteltu. Padon aiheuttama vedennousu tulisi vaikuttamaan Taivalkosken alapuolelle saakka eli noin 20 km pituiselle jokiosalle. Padon yläpuolelle tulisi näin ollen muodostumaan noin 13,5 km²:n suuruinen vesiallas, jota tultaisiin käyttämään tehosäätöön.”

Toisin sanoen lupaa on edellä todettu huomioon ottaen haettu nimenomaan lyhytaikaissäännöstelyn harjoittamiseen voimalaitoksella. Lupaa ei tässä vaiheessa ole tätä yksilöidymmin voitu hakea säännöstelylle, sillä lyhytaikaissäännöstelyn ei ole kyseisenä aikana katsottu edellyttävän erillistä lupaa. Tämä, sekä se, että tarkoituksena on nimenomaan lyhytaikaissäännöstelyn harjoittaminen, käy ilmi myös päätöksen kertoelmaosaan kirjatusta vaatimuksista. Metsähallitus on vaatinut vesioikeudelta lyhytaikaissäännöstelyn kieltämistä. Vesioikeus on tältä osin todennut, että lyhytaikaissääntely ei ole varsinaista sääntelyä, vaan voimalaitoksen taloudelliseen ja järkipäraseen hoitoon liittyvää tehojärjestelyä. Metsähallituksen vaatimukset on hylätty aiheettomina.

Luvassa on annettu lyhytaikaissäännöstelyn edellyttämät lupamääräykset, kuten tarpeelliset määräykset padotuksesta ja veden juoksutuksesta sekä vedenkorkeuden vaihteluista aiheutuvien haittojen ehkäisemisestä korvaamisesta. Padotuksesta ja

juoksutuksesta on määrätty lupamääräyksessä 2 seuraavasti: Veden patoaminen on padon tulva- ja jääaukkoja sekä suunnitellun kolmannen koneiston padossa äärimmäisen vasemmalla olevia turbiiniaukkoja tarpeen mukaan avaamalla siten toimitettava, ettei vedenkorkeus ylitä korkeutta NN +12,00 m voimalaitoksen padolla.

Lupamääräyksessä 3 on annettu määräys vedenkorkeuden havainnoinnista ja joen vesimäärän vuosikeskiarvojen jatkuvasta määrittämisestä. Lupamääräyksessä 5 on velvoitettu voimalaitoksen omistaja huolehtimaan uiton edellyttämän riittävän virtaaman järjestämisestä. Lupamääräyksessä 8 on määrätty rakennettavista suojaapadoista ja lupamääräyksissä 9–15 erinäisistä toimenpiteistä padotuksesta aiheutuvien vahinkojen vähentämiseksi ja korvaamiseksi. Lupamääräys 18 koskee muun muassa lyhytaikaisäännöstelyyn liittyvästä vedenkorkeuden vaihtelusta aiheutuvien vahinkojen ja haittojen korvaamisesta ja sen mukaan luvansaajan on korvattava vuosittain maan menetys sekä vahinko ja haitta, mikä vastaisuudessa saattaa aiheutua rantatörmien vyörymisestä tai sortumisesta, mikäli suojausta vyörymiä vastaan ei ilman kohtuuttomia kustannuksia voida rakentaa. (---) Tähänastiset vahingot on tarkastusmittauksilla määrättävä ja korvattava.

Lisäksi päätöksessä on annettu määräys 25 ennakoimattomista vahingoista, jonka mukaan hakija on vastuussa kaikesta vahingosta tai haitasta, joka luvanmukaisesta toiminnasta saattaa vastaisuudessa aiheutua.

Myös vesioikeuden 10.6.1982 antamasta Isohaaran kolmannen koneiston rakentamista koskevasta lupapäätöksestä (N:o 47/82/II) ja hakemussuunnitelmasta käy ilmi hakijan tarkoitus hakea lupaa lyhytaikaisäännöstelyyn. Isohaaran kolmannen koneiston rakentamista koskevassa vesioikeuteen 24.2.1976 toimitetussa hakemuksessa on todettu, että Isohaaran voimalaitoksen rakennusvirtaama on pienempi kuin yläpuolisen Taivalkosken laitoksen rakennusvirtaama, jonka myötä Taivalkosken laitoksen voimakas tehonsääntely aiheuttaisi aiheetonta juoksutusta ja voimakasta vedenkorkeuksien vaihtelua. Tästä johtuen yhtiö on hakemuksessa katsonut välttämättömäksi, että Isohaaran laitoksen kolmas koneisto on rakennettava aikaisemmasta suunnitelmasta poiketen luukkujen toiselle puolelle ja 500 m³/s rakennusvirtaamaa vastaavaksi. Isompana Isohaaran voimalaitos katsottiin olevan mahdollista rytmittää muiden Kemijoen laitosten kanssa tarkoituksenmukaisimmalla ja energiataloudellisesti järkevimmällä tavalla. Hakemus on siten koskenut muutoksia voimalaitoksen alkuperäiseen sijaintiin ja virtausolosuhteisiin.

Hakemuksessa on tuotu esille Taivalkosken voimalaitoksen 960 m³/s rakennusvirtaama sekä se, että Taivalkosken voimalaitoksen säännöstelyn aiheuttamien ohijuoksutusten ja vedenkorkeuksien voimakkaista vaihteluista aiheutuvien haittojen välttämiseksi Isohaaran rakennusvirtaaman pitäisi olla vähintään yhtä suuri kuin Taivalkosken voimalaitoksen rakennusvirtaama. Tämän johdosta yhtiö haki Isohaaran voimalaitoksen vesioikeudelliseen lupapäätökseen muutosta, joka sallisi kolmannen koneiston rakentamisen rakennusvirtaamalle 500 m³/s, jonka myötä Isohaaran rakennusvirtaamaksi tulisi 960 m³/s. Hakemuksessa ei esitetty muutoksia Isohaaran voimalaitoksen lupapäätöksen mukaiseen säännöstelypadon yläpuoliseen vedenkorkeuteen NN + 12,00 m. Voimalaitoksen juoksutus tapahtuu lähes samassa rytmissä kuin Taivalkosken voimalaitoksen.

Hakemuksessa on erikseen tuotu esiin myös se, että tehonsäätö voi ajoittain olla voimakasta. Tähän liittyen on uiton osalta todettu, että juoksutus oli sovittava erityisesti Isohaaran yläaltaan pienestä koosta johtuen yhteen Taivalkosken kanssa. Hakemuksen mukaan voimakaskaan tehonsäätö ei vaaranna erottelun suorittamista. Lisäksi mainitaan, että vuoden 1974 aikana virtaama oli pitkinä ajanjaksoina yli 1 200 m³/s, joka toisaalta aiheutti erottelulle jonkin verran haittaa. Täydellä teholla ajettaessa koneistojen läpi kulkevan yhteenlasketun virtaaman arvioitiin olevan 960 m³/s.

Virtausolosuhteiden muutokset on nostettu esille myös asiassa annetuissa lausunnoissa. Maa- ja metsätalousministeriön kalastus- ja metsästysosasto on asiassa antamassaan lausunnossaan todennut, että hanke saa aikaan muutoksia virtausolosuhteissa. Tästä johtuen osasto on vaatinut, että lupaehtoihin tulisi sisällyttää kohta, jonka mukaan luvansaaja olisi velvollinen tarkkailemaan hankkeen vaikutuksia vaelluskalan nousuun. Myös Lapin vesipiirin vesitoimisto on lausunnossaan nostanut esille, että kolmannen koneiston rakentaminen alkuperäisestä poikkeavaan paikkaan ja alkuperäistä suurempana aiheuttaa muutoksia virtausolosuhteissa siinä määrin, että ne tulisi ottaa huomioon lupaehtoja tarkistettaessa. Lisäksi vesitoimiston mukaan hakemus ja suunnitelma olivat puutteellisia siltä osin kuin hankkeella vaikutetaan vaelluskalan mätipyyntiin ja nahkiaisen siirtopyyntiin järjestämiseen muuttuvissa olosuhteissa. Metsähallitus nosti virtaamamuutokset vastaavasti esille lausunnossaan niiden vaikutuksista puiden syöttöolosuhteisiin.

Edelleen Kemin kaupunki esitti, että hakijalle tulisi määrätä vesilain 8 luvun 25 §:n mukainen säännöstelymaksu. Myös yksityishenkilöt lausuivat asiassa vuorokausisäännöstelyn kasvamisesta. Ilmolan – Koroiskylän kalastuskunta sekä sen muistuttajakumppanit toivat esille, että rannanomistajat olivat saaneet korvauksia alkuperäistä tehoa olevan voimalaitoksen aiheuttamista padotusvahingoista, jonka vuoksi olisi varmistettava, ettei uusi tuotantoteho aiheuta lisähaittaa.

Vastapuoli on katsonut, että edellä todetun perusteella on selvää, että voimalaitoksen kolmannen koneiston lupaa on nimenomaisesti haettu voimalaitoksella harjoitettavaa lyhytaikaissäännöstelyä varten.

Hallintopakko hakemuksen mukaan vanhojen vesitalouslupien laventava, lyhytaikaissäännöstelyn kattava, tulkinta edellyttäisi, että lyhytaikaissäännöstelyn vaikutukset olisi tutkittu lupaprosessin yhteydessä taikka sen jälkeen. Edellä esitetysti Isohaaran voimalaitoksen kolmannen koneiston rakentamista koskevassa lupahakemuksessa on tuotu esille lyhytaikaissäädön harjoittaminen. Lupapäätöksen päätöskohdassa on erikseen tuotu vielä esille, että saadun selvityksen perusteella kolmannen koneiston rakentamisesta saattaa olla seurauksena uiton hankaloitumista. Vesioikeus on tältä osin ottanut huomioon Metsähallituksen sekä Lapin vesipiirin vesitoimiston ja Kemijoen Uittoyhdistyksen muistutukset sekä hylännyt vesitoimiston ja yhdistyksen vaatimukset. Muut muistutukset ja vaatimukset vesioikeus on hylännyt siltä osin kuin niitä ei ole huomioitu lupaehtoissa.

Säännöstelymaksun osalta päätöskohdassa on todettu, ettei vesilain 8 luvun 25 §:n säännöstelymaksua koskevaa säännöstä voitu edes soveltaa ratkaistavana olevaan asiaan. Vahinkojen osalta vesioikeus on päätöksessä lausunut, että mikäli päätöksessä tarkoitetuista töistä aiheutuu muu kuin lupaehdoissa mainittu vahinko, haitta tai edunmenetys, jota päätöstä annettaessa ei ole edellytetty ja josta luvan saaja on vesilain säännösten mukaan vastuussa, voi edunmenetyksen kärsinyt tai yleisen edun niin vaatiessa asianomainen saattaa asian lupapäätöksen lainvoiman estämättä vesioikeuden käsiteltäväksi siinä järjestyksessä kuin vesilaissa hakemusasioista on säädetty.

Lupamääräyksessä 4 asetettiin uittoa koskien erikseen toimintavelvoitteita, joissa on huomioitu ylavedenpinnan vaihtelut. Lupamääräyksen mukaan uittajalla on oikeus ilman eri korvausta käyttää voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä voimalaitospadon uittoukkoon laitettavaa uittosuppiloa ja siitä voimalaitoksen alakanavaan johtavaa uittoruuhua, jonka kuljetuskyky ylavedenpinnan vaihteluista riippumatta on vähintään 10 000 tukkia tunnissa ja mitkä uittaja on velvollinen pitämään kunnossa. Korvausten osalta vesioikeus päätti, että luvansaajan on korvattava vuosittain maan menetys sekä vahinko ja haitta, mitä vastaisuudessa saattaa aiheutua rantatörmien mahdollisista vyörymistä tai sortumista, mikäli suojausta vyörymiä vastaan ei voida rakentaa ilman kohtuuttomia kustannuksia.

Lyhytaikaissäännöstelyn vaikutuksia on tarkasteltu myös joen ylityksen vaikeutumisesta aiheutuvien haittojen osalta. Toimitusmiesten lausunnossa 15.7.1961 on ehdotettu korvattavaksi talviaikaiselle kululle aiheutuvia haittoja todeten seuraavasti ”Ottaen huomioon, että ylityshaitan suuruuteen vaikuttaa joen levenemisestä aiheutuvien hankaluuksien lisäksi lyhytaikaisesta säännöstelystä johtuvista vedenpinnan vaihteluista aiheutuvat kulkuvaikeudet rannoille talviaikana, on toimitusmiesten enemmistö harkinnut ylityshaitan suuruudeksi [...]”.

Edellä mainittujen korvausasioiden lisäksi voimalaitoksen rakentamisesta aiheutuneita haittoja ja vahinkoja on käsitelty voimalaitoksen lopputarkastuksessa, jota koskeva päätös annettiin 28.6.1990. Mainitusta päätöksestä käy selkeästi ilmi, että asiassa on keskeisesti ollut kysymys Isohaaran voimalaitoksen käyttämisestä, mukaan lukien lyhytaikaissäännöstelystä, aiheutuneiden haittojen korvaamisesta. Päätöksen kertoelmaosan mukaan esimerkiksi Kemnimaan kunta on lausunut rantojen syöpymien kunnostamisesta ja korvaamisesta ja todennut, että suuret vedenpinnanakorkeuden vaihtelut ovat aiheuttaneet runsaasti haittaa rannanomistajille. Useat muistuttajat ovat esittäneet vedenkorkeuden vaihteluun liittyvien vahinkojen johdosta toimenpiteitä tai vaatineet korvauksia. Korvauksia on vaadittu myös lyhytaikaisen säännöstelyn toteuttamisesta aiheutuvista vahingollisista vaikutuksista jako- ja kalastuskuntien osakaskunnille. Eräitten kalastuskuntien yhteisessä kirjelmässä on nimenomaan vedottu siihen, että ”Isohaaran voimalaitoksella ei ollut lupaa lyhytaikaiseen säännöstelyyn eikä sellaiselle säännöstelylle ollut lupaa haettukaan”. Kirjelmässä oli vaadittu vedenkorkeuksien ja virtaaman vaihtelun rajoittamista.

Lopputarkastusta koskevassa päätöksessään vesioikeus on lausunut vedenkorkeuden vaihtelusta rannan omistajille aiheutuvasta haitasta, että ”vedenpinnan korkeusvaihtelut

kuuluvat normaaliin vuorokausisäännöstelyyn” eikä tällä perusteella tehnyt muutoksia lupaehtoihin. Rantojen syöpymistä koskevien vaatimuksia on käsitelty kattavasti vesioikeuden ratkaisussa ja monilta osin vesioikeus on viitannut rakentamislupapäätöksen lupaehtoon 18, jonka mukaisesti suojaukset ovat tehtävä tai vahinko ja haitta korvattava. Jakokunnan vaatimukseen lyhytaikaissäännöstelyä koskevan luvan osalta vesioikeus on lausunut, että veden juoksutuksesta on määrätty lainvoimaisessa voimalaitoksen lupapäätöksessä eivätkä vesilaissa tarkoitetut edellytykset luvan muuttamiselle täyty. Vaatimus on hylätty.

Lisäksi mainitussa päätöksessä on arvioitu ja korvattu kalastolle ja kalataloudelle aiheutuneet haitat paikalliskalavahinkoja koskien. Vahinkojen arvioiminen ja korvaaminen on siis tässä päätöksessä koskenut nimenomaan Isohaaran yläaltaan padottamisen ja säännöstelyn aiheuttamaa vahinkoa. Päätöksen kertoelmaosassa on selostettu toimitusmiesten lausuntoa ja siihen liitettyä kalatalouslausuntoa. Tältä osin päätöksessä todetaan muun muassa seuraavaa: ”Toimitusmiehet ovat korostaneet, että Isohaaran yläpuolisen voimalaitoksen valmistumisen jälkeen niiden huomattavasti suurempien rakennusvirtaamien vuoksi Isohaaran altaassa oli jouduttu suurempaan ja nopeampitempoiseen vedensäännöstelyyn ja tästä oli aiheutunut merkittäviä pyyntihaittoja kalastukselle”.

Vesioikeus on päätöksessään määrännyt muun ohella rantasyöpymien korvaamisesta, rantasuojauksen korjaamisesta sekä rannankäytön vaikeutumisen korvaamisesta päätöksessä lueteltujen tilojen osalta. Lisäksi vesioikeus on määrännyt korvaukset paikalliskalavahingoista päätöksessä lueteltujen tilojen osalta.

Selityksen liitteenä on toimitettu:

1. Maa- ja metsätalousministeriö, Vesivoimalaitosten lyhytaikaissääntelyluvat ja -käytännöt – Yhteenveto alueellisten ympäristökeskusten laatimista selvityksistä, MMM/MALO/Pekka Kemppainen 24.11.2006
2. Professori, oikeustieteen tohtori Erkki J. Hollon lausunto 22.6.2005
3. Ramboll 2025, Vesivoiman vaikutus Suomen sähköjärjestelmään ja merkittävimpien vesivoimakohteiden tunnistaminen yhteiskunnallisten intressien yhteensovittamiseksi, Maa- ja metsätalousministeriö

3.2 Lapin ELY-keskuksen ympäristö- ja luonnonvarat -vastualueen lausunto

Isohaaran voimalaitoksen lupa koostuu ennen 1.1.2012 vesilain voimaantuloa annetuista useista Pohjois-Suomen vesioikeuden päätöksistä. Voimalaitoksen toiminta on aloitettu ennen edellä mainittua ajankohtaa. Vesilain voimaantulosta säädetyn 19 luvun 6 § huomioon ottaen vesilain 14 luvun hallintopakkoa koskevat säännökset ovat sovellettavissa ennen nykyisen vesilain voimaantuloa luvan saaneeseen Isohaaran vesivoimalaitokseen, joten asiassa tulee tarkastella myös sitä, voidaanko hakemuksessa esitettyjä vaatimuksia toteuttaa hallintopakkoasian puitteissa.

Pohjolan Voima Oy:n omistama Isohaaran voimalaitos on valmistunut vuonna 1949, ja se on rakennettu tuottamaan sähköenergiaa kulutusvaihteluiden aiheuttaman säätövoiman tarpeeseen. Isohaaran voimalaitoksen rakentamisesta on annettu useita vesioikeudellisia päätöksiä, ja sen rakentamista koskevissa vesioikeudellisissa päätöksissä sekä lopputarkastuksissa on huomioitu säännöstelystä aiheutuneita vahinkoja ja haittoja, sekä määrätty niitä koskevat velvoitteet ja korvaukset. Veden säännöstelyä koskien, Isohaaran voimalaitospadolle on määrätty ylävesiraja, ja voimalaitospatojen aukkoja on tarpeen mukaan avattava siten, että vedenpinta estetään nousemasta määrättyä korkeutta ylemmäksi. Pohjois-Suomen vesioikeuden 18.9.1964 antamassa, Kemijoen Isohaaran voimalaitoksen rakentamista koskevassa lupapäätöksessä N:o 56/64/I, on voimalaitoksen padotuksesta todettu seuraavasti: ”Hakija on anonut lupaa saada nostaa vettä rakentamallaan padolla niin, että vedenpinta padon kohdalla tulisi olemaan korkeudella NN +12,00 metriä. Tätä korkeutta silmällä pitäen on kaikki voimalaitosta, rantojen suojelemista ynnä muuta varten tarvittavat rakenteet suunniteltu. Padon aiheuttama vedennousu tulisi vaikuttamaan Taivalkosken alapuolelle saakka eli noin 20 km pituiselle jokiosalle. Padon yläpuolelle tulisi näin ollen muodostumaan noin 13,5 km²:n suuruinen vesiallas, jota tulitaisiin käyttämään tehosäätöön.” Säännöstelyn toteutuksen osalta Isohaaran voimalaitoksen yläpuoliselle padotukselle on siis määrätty ylin veden korkeus (NN +12,00 m). Säännöstelyn toteutuksen osalta padotukselle ei ole määrätty vedenkorkeuden alarajaa. Yläpuolisen padotusalueen vettä on tarkoitettu säännöstelyllä käytettävän voimalaitoksen tehon säätöön. Säännöstelykäytäntö on kuitenkin vakiintunut vedenkorkeusvaihteluiden osalta siten, että säännöstelyväli yläaltaalla, Pohjolan Voima Oy:n Isohaaran voimalaitoksen mittauspisteellä, on ollut pääsääntöisesti noin 40 cm.

Isohaaran virtaamavaihtelut toteutuvat voimalaitoksen rakennusvirtaaman sekä tulva-aikaisten juoksutusvirtaamien puitteissa. Käyttöä koskevaa minimivirtaamaa ei Isohaaran voimalaitokselle ole määrätty. Vuonna 1949 valmistunutta voimalaitosta on laajennettu vuonna 1993, jolloin laitokselle rakennettiin 2 uutta koneistoa, jo aiemmin rakennettujen 2 koneiston lisäksi. Pohjois-Suomen vesioikeus antoi 10.6.1982 rakentamisesta päätöksen N:o 47/82/II, jossa silloisen kahden jo rakennetun koneiston (yhteisvirtaamaltaan 460 m³/s) lisäksi myönnettiin rakennuslupa kahdelle uudelle koneistolle (yhteisvirtaamaltaan 500 m³/s). Pohjolan Voima Oy haki vesioikeudelta lisäkoneistojen rakentamista koskevaan päätökseen vielä muutosta 28.2.1991, ja Pohjois-Suomen vesioikeus antoi 10.4.1991 muutoshakemusta koskevan päätöksen N:o 27/91/1.

Isohaaran voimalaitosta koskevien vesioikeudellisten päätösten hankekuvauksista löytyy viittauksia lyhytaikaisäännöstelyyn, ja lyhytaikaisäännöstelystä johtuvien vedenkorkeus- ja virtaamavaihteluiden vaikutuksia on arvioitu rakentamista koskevissa vesioikeudellisissa päätöksissä sekä lopputarkastuksissa, kun on huomioitu säännöstelystä aiheutuneita vahinkoja ja haittoja, sekä määrätty niitä koskevat velvoitteet ja korvaukset. Esimerkiksi Pohjois-Suomen vesioikeuden 18.9.1964 lupapäätöksen N:o 56/64/I selostusosiossa todetaan seuraavasti: ”Mitä sitten tulee metsähallituksen vaatimuksiin, että huolimatta Kemijoen Uittoyhdistyksen ja Pohjolan Voima Oy:n välillä toukokuun 25 päivänä 1954 tehdystä sopimuksesta Pohjolan Voima Oy:n olisi kustannuksellaan suoritettava kaikkien niiden laitteiden ja töiden suorituksen lisäksi, joiden vaatimisesta Kemijoen Uittoyhdistys

on sopimuksessa nimenomaan luopunut, purettava ja paikalleen asetettava kaikki aikaisemmat uittolaitteet ja että lisäksi uittoa haittaava lyhytaikainen säännöstely olisi kokonaan kiellettävä, vesioikeus katsoo, että koska uiton suorittaja, Kemijoen Uittoyhdistys, on Pohjolan Voima Oy:n kanssa korvauksista sopinut ja näin ollen luopunut vaatimuksistaan ja kun lisäksi niin sanottu lyhytaikainen säännöstely ei ole varsinaista säännöstelyä, vaan voimalaitoksen taloudelliseen ja järkipäraseen hoitoon liittyvää tehojärjestelyä, vesioikeus harkitsee oikeaksi hylätä metsähallituksen tekemät vaatimukset aiheettomina.” Lyhytaikaissäännöstely on näin ollen ollut mukana lupaharkinnassa jo vuoden 1964 päätöksessä, mutta vesioikeus on katsonut, ettei se ole varsinaista säännöstelyä, vaan voimalaitoksen taloudelliseen ja järkipäraseen hoitoon liittyvää tehojärjestelyä, ja näin ollen hylännyt siihen liittyvät vaatimukset.

Pohjois-Suomen vesioikeuden 28.6.1990 antamassa lopputarkastuspäätöksessä N:o 68/90/2 Isohaaran lyhytaikaissäännöstelystä on todettu muun muassa seuraavaa: ”Tämän, jo lopputarkastuksen tarkastuskokouksessa esitetyn vaatimuksen osalta toimitusmiehet ovat lausunnossaan katsoneet, että vedenpinnan korkeusvaihtelut kuuluvat normaaliin vuorokausisäännöstelyyn, joka oli voimalaitoksen rakentamislupaa käsiteltäessä jo otettu huomioon. Vesioikeus katsoo, ettei sanotun, yleisluontoisena pidettävän toteamuksen johdosta ole syytä tehdä muutosta rakentamislupapäätöksen asianomaisiin lupaehtoihin.” Lisäksi lopputarkastuspäätöksessä on lyhytaikaissäännöstelylle kohdistuvista vaatimuksista todettu seuraavasti: ”Alapaakkolan jako- ja kalastuskunnan ja sen muistuttajakumppaneiden vaatimusten johdosta, että Isohaaran voimalaitokselle tulisi myöntää lupa lyhytaikaiseen säännöstelyyn, vesioikeus toteaa, että veden juoksutuksesta Isohaaran voimalaitoksella on määrätty lainvoimaisessa voimalaitoksen lupapäätöksessä. Ei ole näytetty, että vesilaissa tarkoitetut edellytykset lupaehtojen muuttamiseen tältä osin olisivat olemassa. Tämän vuoksi vesioikeus hylkää sanotun vaatimuksen.” Lyhytaikaissäännöstelystä johtuville veden ja virtaaman vaihtelulle vaadittuja rajoituksia käsiteltiin myös vesiylivoikeuden 3.6.1992 antamassa päätöksessä, jonka johdosta vesiylivoikeus ei kuitenkaan muuttanut Pohjois-Suomen vesioikeuden lopputarkastuspäätöstä.

Edellä todettuun viitaten ELY-keskus on todennut, että Isohaaran voimalaitoksen luvassa ei ole erikseen lupamääräyksiä lyhytaikaissäännöstelylle. Sen sijaan Isohaaran voimalaitoksen hankekuvauksista sekä päätöksistä ilmenee vuorokausisäännöstelyn (lyhytaikaissäännöstely) huomioon ottaminen. Tähän nähden Isohaaran voimalaitoksen tilanne osin poikkeaa hallintopakkehakemuksessa esiin tuodusta korkeimman hallinto-oikeuden päätöksestä KHO 2005:7. Kyseisessä Uljuan tekoaltaan vuonna 1968 annetun luvan säännöstelymääräysten tarkistamista koskevassa tapauksessa säännöstely oli aikoinaan liittynyt tulvasuojelua varten suunniteltuun ja toteutettuun hankkeeseen. Selvitysten perusteella vuosisäännöstelyn ohella Uljuan voimalaitoksella oli tosiasiallisesti harjoitettu myös lyhytaikaissäännöstelyä. Uljuan voimalaitoksen säännöstelyluvan perustana oleva suunnitelma tai asian asiakirjat eivät osoittaneet, että tuosta luvasta päätettäessä kysymys olisi oikeudellisesti ollut muusta kuin tuolloin ja myöhemminkin tavanomaisesta säännöstelystä eli vuosisäännöstelystä. ELY-keskus on viitannut Isohaaran voimalaitoksen rakentamista ja säännöstelyä koskeisiin asiakirjoihin ja lausunut

käsityksensä, että Isohaaran voimalaitoksen asiakirjojen perusteella päätösten yhteydessä myös lyhytaikaissäännöstelynäkökulma on ollut esillä. Yleisesti ottaen voimalaitosten lupahistoria, lupakokonaisuus sekä yksittäiset lupamääräykset ovat tapauskohtaisia, mihin nähden niin viranomaiset kuin eri oikeusasteet joutuvat tekemään myös tapauskohtaista harkintaa kulloinkin käsiteltävänä olevassa lyhytaikaissäännöstelyä koskevassa tapauksessa. ELY-keskus on todennut, että käytännössä Isohaaran voimalaitosta koskevia päätöksiä on vuosikymmenien ajan tulkittu siten, että virtaaman muuttaminen sähköenergian tarpeen mukaisesti on katsottu olleen hyväksyttävää. Yleisesti voidaan todeta, että kaikilla Kemijoen vesivoimalaitoksilla toteutetaan lyhytaikaissäännöstelyä, eli käytännössä tämä tarkoittaa, että voimalaitoksen juoksutusta voidaan tehon tarpeen vaihtelujen mukaan muuttaa, ja säännöstelyä toteutetaan yläpuolisen allastilavuuden lupaehtojen puitteissa. Kemijoen voimalaitosten säännöstelyssä on erityisesti huomioitava, että säännöstely perustuu laitosten yhteiskäyttöön, joten säännöstelykäytäntöjen on oltava mahdollisimman yhtenäiset, jotta energiantuotanto sekä joen vedenkorkeus-, virtaama- ja jääolosuhteet saadaan yhteensovitettua tarkoituksen mukaisesti. Isohaaran voimalaitoksen käyttöön vaikuttaa voimakkaasti myös yläpuolisen Taivalkosken juoksutus.

ELY-keskus on todennut, että lähtökohtaisesti luvanhaltijan tulee olla selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista. Kemijoen voimalaitosten lyhytaikaissäännöstelyn mahdollisia ympäristövaikutuksia ja mahdollisten haittojen vähentämisen edellytyksiä ei ole toistaiseksi tutkittu. Näiltä osin ELY-keskus on viitannut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 29.7.2024 antamaan päätökseen Dnro PSAVI/3111/2017, Nro 97/2024, joka koski Kemijoen ja Raudanjoen kalatalousvelvoitteiden muuttamista Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen hakemuksen perusteella. Päätöksessä Kemijoen voimalaitosten luvanhaltijat on määrätty selvittämään voimalaitosten ympäristön olosuhteita. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätökseen on haettu muutosta, joten päätös ei ole lainvoimainen. Kemijoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden päivittämistä koskevalla päätöksellä voi toteutuessaan olla todennäköisesti vaikutuksia myös voimalaitosten säännöstelykäytäntöihin.

Edellä todetut seikat kokonaisuudessaan huomioon ottaen ELY-keskus on katsonut, että mahdollisella säännöstelykäytännön muuttamisella yhden vesivoimalaitoksen osalta saattaa olla vaikutuksia useamman Kemijoen voimalaitosten säännöstelyyn ja sitä myöten joen vedenkorkeuteen, virtaamaan sekä jääolosuhteisiin, mikä tulisi ottaa huomioon myös yksittäisen voimalaitoksen hallintopakko hakemusta käsiteltäessä.

Yleensä hallintopakkomennettelyn tarkoituksena on ennallistaa lainvastainen tilanne. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan käsiteltävänä olevassa hallintopakkoasiassa Isohaaran vesivoimalaitoksen rakentamista ja säännöstelyä koskevat asiakirjat muodostavat lyhytaikaissäännöstelyn kannalta kokonaisuuden, joka ei välttämättä ole selvitettävissä ja ratkaistavissa hallintopakkoasiana ja käsiteltävänä olevassa hakemuksessa esitetyn mukaisesti. Säännöstelyä koskevien lupamääräysten muu tarkistaminen ja uusien määräysten antaminen sekä mahdollisen luvan hakeminen tapahtuu vesilaissa erikseen säädetyllä tavalla samoin kuin aikaisemmin annetun päätöksen mahdollinen

selventäminen. Tällöin on mahdollista asianmukaisesti punnita myös säännöstelyyn liittyviä suojele- ja käyttöintressejä.

3.3 Lapin ELY-keskus/kalatalouspalvelut

Kalatalousviranomainen (nykyisin Lapin elinvoimakeskus) on todennut muun ohella, että lyhytaikaissäädön ympäristöhaittoja ja haittojen vähentämisen edellytyksiä Kemijoen olosuhteissa ja Isohaaran voimalaitoksen alapuolella ei ole erikseen selvitetty. Myöskään lyhytaikaissäädön vaikutuksia vesieliöille Kemijoen jokisuiston alueella ei tarkkaan tunneta.

Kemijoen kalatalousvelvoitteita koskevien määräysten tarkistaminen on vireillä Vaasan hallinto-oikeudessa. Vaikka vireillä olevassa asiassa ei ole kyse lyhytaikaissäännöstelyä koskevien lupamääräysten tarkistamisesta on mahdollista, että kalatalousvelvoitteiden määräysten tarkistamisella on vaikutusta välillisesti juoksutuksiin ja juoksutusten vaikutuksiin kalastolle ja kalastukselle.

Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomainen toteaa, että rakennetuilla jokialueilla tapahtuvaa lyhytaikaissäännöstelyä (ns. hydropeaking) ja tästä johtuvia vedenpinnan korkeuden äkillisiä muutoksia pidetään yleisesti ottaen vesieliöille (ml. kalat) hyvin haitallisina. Kalatalousviranomaisella ei ole tiedossa, että lyhytaikaissäännöstelyn vaikutuksia kalastolle ja kalastukselle olisi erikseen selvitetty Kemijoen olosuhteissa. Esimerkiksi Isohaaran voimalaitoksen alakanava toimii nykyisellään vaellussiian kutualueena. Luonnonvarakeskus (julkaisematon) on arvioinut, että vuonna 2017 vaellussiian luonnontuotantoarvion mediaani Kemijoella Isohaaran alapuolella oli noin 0,4 miljoonaa yksilöä (arvion vaihteluväli 0,04–3,9 milj. yksilöä). Virtaamavaihtelut Isohaaran alapuolisessa Kemijoessa voivat rajoittaa vaellussiian luonnontuotantoa rajallisen lisääntymisalueen ja muiden osatekijöiden ohella. Isohaaran lyhytaikaissäännöstelyn vaikutuksista vaellussiian lisääntymiselle ei ole kuitenkaan tarkempaa tietoa. Lyhytaikaissäännöstelyn vaikutuksia tulisivin selvittää vesialuekohtaisesti.

Lyhytaikaissäännöstelyyn liittyvät äkilliset virtaamamuutokset voivat häiritä ja hidastaa vaelluskalojen ja nahkiaisen kutuvaellusta Kemijokisuulla ja Kemijoessa. Esimerkiksi rakennetuilla joilla voimalaitosten alakanavissa lohien vaelluskäyttäytymiseen liittyvä jojo-käyttäytyminen on yleisesti tunnettu ilmiö (Jaukkuri ym. 2013). Jojo-käyttäytymisellä tarkoitetaan virtaamamuutoksista johtuvaa lohien ylä- ja alavirtaan tapahtuvaa edestakaista liikettä alakanavassa, kun kalat uivat voimalaitoksen välittömään läheisyyteen ja laskeutuvat sitten takaisin kauemmas alavirtaan. Jojo-käyttäytymisen arvioidaan johtuvan voimalaitosten juoksutusten vaihtelusta. Juoksutusikäntöjen äärevöityminen lyhytaikaissäännöstelyn myötä voi lisätä lohien jojo-käyttäytymistä voimalaitospatojen alakanavissa. Lisäksi lyhytaikaissäännöstelystä aiheutuvat äkilliset virtaamamuutokset muuttavat virtausolosuhteita voimalaitospatojen alapuolella sekä kalatiessä ja kalateiden suulla, joka voi vaikuttaa negatiivisesti kalateiden toimintaan. Lyhytaikaissäännöstelyllä voi olla haitallisia vaikutuksia myös kalojen alasvaellukseen.

Yleisesti ottaen välittömästi voimalaitospatojen alapuolella sijaitsevien alueiden on katsottu olevan köyhimpiä elinympäristöjä kalaston runsauden ja lajiston monimuotoisuuden suhteen (esim. Bipa ym. 2024). Lyhytaikaissäännöstelystä johtuvilla äkillisillä virtaaman ja vedenkorkeuden muutoksilla on keskeinen vaikutus säännöstelyn vaikutusalueella elävän kalaston ja muun vesieliöstön elinolosuhteisiin. Äkilliset vedenkorkeuden vaihtelusta johtuvat merkittävimmät haittavaikutukset kohdistuvat yleensä erityisesti rantavyöhykkeille ja matalille alueille, jotka toimivat usein eri kalalajien lisääntymis- ja poikasympäristöinä. Ns. alassäädön yhteydessä nämä elinympäristöt voivat jäädä kuiville ja lyhytaikaissäännöstelyn takia vaikutukset ovat lyhyen ajan sisällä toistuvia. Potentiaalisia haitallisia vaikutuksia ovat esimerkiksi mädin ja kalanpoikasten tuhoutuminen. Toisaalta vedenkorkeuden äkillinen vaihtelu voi pakottaa kaloja siirtymään kalalajille tai kalalajin elinvaiheelle sopimattomiin tai epäedullisiin elinympäristöihin. Tämä voi lisätä energiankulutusta, stressiä ja esimerkiksi kaloihin kohdistuvaa saalistuspainetta.

Kalastovaikutusten lisäksi äkillisillä virtaaman ja vedenkorkeuden muutoksilla voi olla haitallisia vaikutuksia myös kalastusolosuhteisiin. Äkilliset virtaaman ja vedenkorkeuden muutokset ovat erityisen haitallisia pyydyskalastukselle. Lyhytaikaissäännöstely voi haitata muun muassa rakennettujen jokien alimpien voimalaitospatojen alapuolella tapahtuvaa nahkiaisen ylisiirtopyyntiä ja vaellussiian mädinhankintapyyntiä. Esimerkiksi Kemijoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteeseen sisältyvän nahkiaisen ylisiirtovelvoitteen ylisiirtovaje oli 558 707 nahkiaista vuonna 2024. Lyhytaikaissäännöstely vaikeuttaa myös talvikalastusta esimerkiksi muuttamalla jääolosuhteita.

Oikeuskäytännön perusteella lyhytaikaissäännöstelyn vaikutusten selvittämisestä on määrätty erikseen esimerkiksi Perhonjoen keskiosan säännöstelyä koskevissa luvissa ja siihen liittyvässä oikeuskäytännössä. Kalatalousviranomainen on viitannut korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuun Perhonjoen keskiosan säännöstelylupaa koskevassa asiassa 2422/47/80.

Isohaaran voimalaitoksen voimassa olevat kalatalousvelvoitteet perustuvat Kemijoen voimalaitosten kalatalousvelvoitetta koskevaan Pohjois-Suomen vesioikeuden 28.12.1979 antamaan päätökseen nro 78/79/II ja korkeimman hallinto-oikeuden 30.5.1980 antamaan päätökseen nro 2860/80. Isohaaran voimalaitoksen kolmannen koneiston lupa Nro 47/82/II on myönnetty 10.6.1982). Isohaaran kolmannen koneiston luvassa ei ole määrätty erikseen kalatalousvelvoitteista. Isohaaran voimalaitoksen rakentamiseen liittyvät paikalliskalavahingot käsiteltiin Isohaaran voimalaitoksen lopputarkastuksen yhteydessä (PSVEO Nro 68/90/2 ja VYO Nro 129/1992).

Muilla Kemijoen voimalaitoksilla kalatalousvelvoitteita on tarkistettu voimalaitosten tehonnostohankkeiden yhteydessä.

Kalatalousviranomainen on katsonut, että muiden Kemijoen voimalaitosten tehonnostojen seurauksena säännöstely on voimistunut samanaikaisesti myös Isohaaran voimalaitoksella, vaikka voimalaitokselle ei ole varsinaisesti haettu tehonnoston lupaa. Kalatalousviranomaisen käsityksen mukaan säännöstelyn voimistumisesta yleiselle

kalataloudelle aiheutuvia haittoja ei ole erikseen arvioitu tai kompensoitu Isohaaran voimalaitoksella.

Kalatalousviranomainen on todennut, että Kemijoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden päivittäminen on käynnissä. Uusi tieto osoittaa, että rakennetuilla joilla kalataloudelle aiheutuneita haittoja ja menetyksiä voidaan kompensoida aiempaa paremmin. Samalla arviota Kemijoen rakentamisesta vaelluskaloille aiheutuneista vahingoista on päivitetty. Kalatalousvelvoitteiden päivittämisen tavoitteena on mm. vaellusyhteyksien avaaminen ja siirtyminen luonnonmukaisempaan velvoitehoitoon. Kalatalousviranomainen on vaatinut Vaasan hallinto-oikeudessa vireillä olevassa asiassa voimalaitosten osalta niin sanottuja tehokkuusvaatimuksia, joilla voi olla välillisiä vaikutuksia juoksutuksiin. Kalatalousviranomainen on huomauttanut, että kyse on kuitenkin vaatimuksista ja lopullinen kalatalousvelvoitteiden sisältö ja vaikutukset juoksutuksiin saadaan tietoon vasta hallinto-oikeuden päätöksen myötä.

Lähteet:

Bipa N. J., Stradiotti G., Righetti M., Pisaturo G. R. 2024: Impacts of hydropeaking: A systematic review. Science of The Total Environment. Volume 912.

Jaukkuri M., Orell P., van der Meer O., Rivinoja P., Huusko R., Mäki Petäys A. 2013: Nousulohien käyttäytyminen voimalaitosten alakanavissa ja kalatiehen hakeutumiseen vaikuttavat tekijät: kirjallisuuskatsaus. RKTL:n työraportteja 20/2013. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki

3.4 Keminmaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lausunto

Keminmaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen (Meri-Lapin ympäristölautakunta) ei anna asiasta lausuntoa.

3.5 Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen lausunto

Kemin kaupungin lupajaosto on todennut, että se ei anna lausuntoa asiaan.

3.6 Hakijoiden vastaselitys

Aluehallintovirasto on 20.10.2025 varannut hakijoille tilaisuuden antaa vastaselitys vastapuolen selityksen sekä Lapin ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat - vastualueen ja kalatalousviranomaisen sekä Kemin kaupungin ja Keminmaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisten lausuntojen johdosta.

Hakijat ovat antaneet vastaselityksen. Vastaselityksen liitteenä on toimitettu Matti Hepolan Oikeudellinen asiantuntijalausunto Oulujoen pääuoman juoksutusmääräysten ja kalatalousvelvoitteiden nykytilasta ja kehittämisestä.

3.7 Vastapuolen lisäselvitys

Vastapuoli on 3.3.2026 Lupa- ja valvontaviraston pyynnöstä toimittanut Lupa- ja valvontavirastolle selityksessä mainitun toimitusmiesten 15.7.1961 päivätyn lausunnon sekä allekirjoitetun ja päivätyn version Erkki J. Hollon lausunnosta.

3.8 Täydentävä kuuleminen

Lupa- ja valvontavirasto on varannut vastapuolelle tilaisuuden antaa vastaselityksensä Lapin ELY-keskuksen Ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueen, Lapin ELY-keskuksen kalatalouspalvelujen, Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen ja Keminmaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lausuntojen sekä hakijan vastaselityksen johdosta.

Hakijalle, Lapin elinvoimakeskukselle, Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle ja Keminmaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle on toimitettu tiedoksi vastapuolen toimittama lisäselvitys.

Hakijalle, vastapuolelle, Lapin elinvoimakeskukselle, Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle ja Keminmaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle on toimitettu tiedoksi Lupa- ja valvontaviraston hankkima selvitys, joka koostuu Isohaaran voimalaitosta koskevista lupapäätöksistä ja tuomioistuinten päätöksistä. Päätökset on luettelut jäljempänä Merkintä -otsikon kohdalla.

Lapin elinvoimakeskukselle, Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle ja Keminmaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle on toimitettu tiedoksi hallintopakkoasiassa annetut viranomaislausunnot.

Samalla osapuolille on varattu tilaisuus antaa vastaselitys tai lausunto tiedoksi toimitetuista asiakirjoista.

Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen on ilmoittanut, ettei se anna asiassa lausuntoa.

Lapin elinvoimakeskus on antanut lausunnon.

PVO-Vesivoima Oy on antanut vastaselityksen.

4 Merkintä

Lupa- ja valvontavirastolla on päätöstä tehdessään ollut käytettävissään Lupa- ja valvontaviraston asianhallintajärjestelmästä ja viraston päätösarkistosta saadut seuraavat päätökset:

- Pohjois-Suomen vesioikeuden päätös 18.9.1964, nro 56/64/I, Pohjolan Voima Oy:n hakemus luvan saamiseksi voimalaitoksen rakentamiseen Kemijoen Isohaaraan

- Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 21.10.1966, No 4505/66/HL, edellisestä vesioikeuden päätöksestä tehdyt valitukset
- Vesiyläoikeuden päätös 28.5.1968, korkeimman hallinto-oikeuden edellisessä päätöksessä siirtämät korvausta koskevat valitukset
- Pohjois-Suomen vesioikeuden päätös 9.12.1977, N:o 50/77/II, korkeimman hallinto-oikeuden kalastuksen, kalansaaliiden ja kalastusvälineiden korvaamista koskevalta osalta palauttama asia
- Vesiyläoikeuden päätös 9.6.1982, VY 41/1978, vesioikeuden edellisestä päätöksestä tehdyt valitukset
- Pohjois-Suomen vesioikeuden päätös 11.4.1978, 29/78/I, asia, joka koskee Pohjolan Voima Oy:n hakemusta luvan saamiseksi voimalaitoksen rakentamiseen Kemijoen Isohaaraan Kemin maalaiskunnassa siltä osin kuin korkein hallinto-oikeus on asutushallituksen hakemukseen huhtikuun 30 päivänä 1969 antamallaan päätöksellä palauttanut asian vesioikeudelle uudelleen käsiteltäväksi
- Pohjois-Suomen vesioikeuden päätös 28.12.1979, 78/79/II, Maa- ja metsätalousministeriön hakemus, joka koskee kalakannan säilyttämistä tarkoittavien velvoitteiden määrittämistä Kemijoen Isohaaran, Taivalkosken, Ossauskosken, Petäjäskosken, Valajaskosken, Vanttauskosken, Pirttikosken ja Seitakorvan sekä Raudanjoen Permantokosken voimalaitosten rakentamisen johdosta
- Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 30.5.1980, N:o 2866/80/ev, edellisestä vesioikeuden päätöksestä tehdyt valitukset
- Korkeimman oikeuden päätös 16.6.1983, vesiyläoikeuden 9.6.1982 antamasta päätöksestä n:o VYO 33/1982 tehty valitus
- Pohjois-Suomen vesioikeuden päätös 8.4.1982, N:o 23/82/I, Keminmaan kunnanhallituksen hakemus säännöstelymaksun määrittämiseksi Isohaaran ja Taivalkosken voimalaitoksilla suoritettavasta Kemijoen veden säännöstelystä aiheutuvien vahinkojen ja haittojen vähentämiseksi
- Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 20.6.1983, N:o 2411, edellisestä vesioikeuden päätöksestä tehdyt valitukset
- Pohjois-Suomen vesioikeuden päätös 10.6.1982, N.O 47/82/II, Pohjolan Voima Oy:n hakemus kolmannen koneiston rakentamiseen Isohaaran voimalaitokseen
- Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 24.8.1983, N:o 3091, edellisestä vesioikeuden päätöksestä tehdyt valitukset
- Pohjois-Suomen vesioikeuden päätös 22.8.1984, N:o 53/84/I, Kemijoki Oy:n hakemus luvan saamiseksi veden johtamiseen Isohaaran voimalaitoksen yläaltaasta lohikalojen vapautusaltaisiin

- Pohjois-Suomen vesioikeuden päätös 28.6.1990, Nro 68/90/2, Isohaaran voimalaitoksen rakentamista koskevassa asiassa suoritettu lopputarkastus
- Vesiyltioikeuden päätös 3.6.1992, numero 129/1992, edellisestä vesioikeuden päätöksestä tehdyt valitukset
- Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 30.11.1992, taltio n:o 4341, edellistä vesiyltioikeuden päätöstä koskevat valitukset
- Pohjois-Suomen vesioikeuden päätös 10.4.1991, Nro 27/91/1, Isohaaran voimalaitoksen lisäkoneistojen rakentamista koskevan päätöksen nro 47/82/II lupaehtojen muuttaminen tulva-aukkojen rakenteita koskevalta osalta

5 Lupa- ja valvontaviraston ratkaisu

5.1 Hakemuksen hylkääminen

Lupa- ja valvontavirasto hylkää hallintopakkehakemuksen.

5.2 Perustelut

5.2.1 Asiaa koskevat keskeiset säännökset

Vesilain 14 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan Lupa- ja valvontavirasto voi, jos joku rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettua säännöstä tai määräystä, 1) kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta säännöksen tai määräyksen vastaista menettelyä; 2) määrätä hänet täyttämään velvollisuutensa; 3) määrätä hänet oikaisemaan sen, mitä säännösten tai määräysten vastaisesti on tehty.

Vesilain 19 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan laissa tarkoitettuun hankkeeseen tai toimenpiteeseen, jonka täytäntöönpano on laillisesti aloitettu ennen lain voimaantuloa, sovelletaan ennen lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä ja määräyksiä, jollei 19 luvussa muuta säädetä. Saman pykälän 2 momentin mukaan lain voimaan tullessa voimassa ollut tässä laissa tarkoitettua hanketta tai toimenpidettä koskevaa lupaa on noudatettava. Hankkeen ja toimenpiteen toteuttamiseen sekä luvan tarkistamiseen sovelletaan, mitä luvassa määrätään, sekä ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä ja määräyksiä, jollei tässä luvussa muuta säädetä.

Vesilain 19 luvun 6 §:n mukaan vesilain säännöksiä valvonnasta ja hallintopakosta sovelletaan myös niihin vesitaloushankkeisiin, joille on myönnetty lupa tai oikeus tai jotka on aloitettu ennen vesilain voimaantuloa.

Vesilain 19 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan, jos säännöstelyhankkeesta, jolle on myönnetty lupa ennen 1 päivää toukokuuta 1991, aiheutuu vesiympäristön ja sen käytön kannalta huomattavia haitallisia vaikutuksia, vesitaloustehtäviä hoitavan elinvoimaketuksen tulee selvittää mahdollisuudet vähentää säännöstelyn haitallisia vaikutuksia. Selvitys on tehtävä riittävässä yhteistyössä luvanhaltijan, säännöstelystä

hyötyä saavien, vaikutusalueen kuntien, Lupa- ja valvontaviraston ja asianomaisten viranomaisten kanssa. Selvitystä tehtäessä tulee tarvittaessa kuulla muitakin asianosaistahoja. Saman pykälän 2 momentin mukaan kun 1 momentissa tarkoitettu selvitys on tehty, vesitaloustehtäviä tai kalataloustehtäviä hoitava elinvoimakeskus tai kunta voi hakea lupamääräysten tarkistamista tai uusien määräysten asettamista, jollei haitallisia vaikutuksia voida muutoin riittävästi vähentää ja jos asia ei ole tullut vireille Lupa- ja valvontaviraston omasta aloitteesta. Saman pykälän 3 momentin mukaan tarkistamisen edellytyksenä on, että siitä saatava hyöty on yleisen edun kannalta olosuhteisiin nähden merkittävä. Tarkistaminen ei saa myöskään vähentää huomattavasti säännöstelystä saatavaa kokonaishyötyä eikä muuttaa olennaisesti säännöstelyn alkuperäistä tarkoitusta, ellei se ole jo menettänyt merkityksensä. Jos tarkistamisen edellytykset ilmeisesti ovat olemassa, Lupa- ja valvontavirasto voi, jollei hakemusasiakirjoissa ole riittävää selvitystä, määrätä myös luvanhaltijan toimittamaan Lupa- ja valvontavirastolle tarvittavat lisäselvitykset. Tähän Lupa- ja valvontaviraston päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta. Jollei luvanhaltija ole toimittanut lisäselvitystä määräajassa Lupa- ja valvontavirastolle, se voidaan teettää hänen kustannuksellaan. Tarkistamiseen sovelletaan, mitä 3 luvun 21 §:ssä säädetään. Vesilain 19 luvun 7 §:n 4 momentin mukaan tarkistamisesta aiheutuvat edunmenetykset, jolleivät ne ole vähäisiä, määrätään hakijan korvattaviksi noudattaen soveltuvien osin 13 luvun säännöksiä. Korvaukset maksetaan kuitenkin valtion varoista, jos tarkistamisella ei ole pääasiassa paikallista merkitystä. Säännöstelystä saatavan hyödyn menetyksestä maksettavia korvauksia voidaan sovitella ottaen huomioon tarkistamisesta saatavat hyödyt ja siitä aiheutuvat edunmenetykset sekä aika, jonka hyödynsaaja on voinut käyttää säännöstelyä hyväkseen.

Vesilain 19 luvun 8 §:n mukaan muulle kuin säännöstelyä koskevalle vesitaloushankkeelle ennen tämän lain voimaantuloa myönnetyn luvan vedenkorkeuteen tai vedenjuoksuun vaikuttavia lupamääräyksiä voidaan tarkistaa tai antaa uusia määräyksiä noudattaen soveltuvien osin, mitä 7 §:ssä säädetään.

Vanhan vesilain (264/1961) 2 luvun 14 §:n mukaan, milloin rakentaminen saattaa vaikuttaa vesistön vedenkorkeuteen tai vedenjuoksuun, on lupapäätökseen tarvittaessa otettava määräykset siitä korkeudesta, mihin vesi enintään tai eri aikoina saadaan nostaa tahi laskea, sekä siitä, millä tavalla veden juoksutus on järjestettävä. Vedenkorkeuden ja vedenjuoksun tarkkailemiseksi on annettava määräykset tätä koskevista toimenpiteistä samoin kuin kiintopisteistä ja laitteista, jotka rakentaja on velvollinen tekemään ja kunnossapitamaan.

Vanhan vesilain (264/1961) 3 luvun 2 §:n mukaan voimalaitoksen rakentamista koskevaan lupapäätökseen on otettava määräykset myös rakennelman käyttämisestä.

5.2.2 Hallintopakkomääräyksen edellytysten harkinta

Vesilain 14 luvun 4 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä tai kieltoja voidaan antaa, jos toiminta on lain tai luvan vastaista. Tässä hallintopakkoasiassa on haettu hakijan luvantaisena pitämän lyhytaikaisäännöstelyn lopettamista. Hallintopakkoasiassa on näin ollen

kysymys, sisältykö Isohaaran voimalaitoksella harjoitettava lyhytaikaissäännöstely vesitalouslupiin. Lähtökohtaisesti luparatkaisu määräyksineen on perustana luvanhaltijan toiminnalle. Kuitenkin myös hakemuksessa esitetyt ja luvan kertoelmaosan tiedot sekä päätöksen perustelut ovat oikeuskäytännönkin mukaan osa lupaa. Näin ollen toiminnan lainmukaisuutta arvioitaessa on tutkittava lupapäätöksiä ja niihin liittyviä tuomioistuinten ratkaisuja kokonaisuutena. Päätösten tulkinnessa on otettava huomioon vesilain 19 luvun säännökset vesilain voimaantulohetkellä sovellettavasta lainsäädännöstä.

Hallintopakon hakija on hakemuksessaan esittänyt, että Isohaaran voimalaitoksen voimassa oleva vesitalouslupa perustuu Pohjois-Suomen vesioikeuden päätöksiin 56/64/I, 29/78/I, 47/82/II, 53/84/I sekä 27/91/I. Näissä päätöksissä Isohaaran voimalaitoksen luvan hakijana tai haltijana on ollut Pohjolan Voima Oy. Lupa- ja valvontavirasto on hankkinut omasta asianhallintajärjestelmästä ja päätösarkistostaan selvitystä muistakin Isohaaran voimalaitosta koskevista päätöksistä. Nämä päätökset on mainittu päätöksen MERKINTÄ-kohdassa. Luettelo voimalaitosta koskevista päätöksistä ei ole tyhjentävä. Saadun selvityksen mukaan Isohaaran voimalaitoksen luvanhaltija tällä hetkellä on PVO-Vesivoima Oy.

Seuraavaksi tarkastellaan yllä mainituista päätöksistä voimalaitoksen rakentamislupaa, kalastuksen korvaamista koskevaa ratkaisua, kalatalousvelvoitteita koskevaa ratkaisua, säännöstelymaksua koskevaa ratkaisua, kolmannen koneiston rakennuslupaa ja lopputarkastusta koskevaa päätöstä.

5.2.3 Vuoden 1964 rakentamislupa

Toimitusmiesten 15.7.1961 antaman, Isohaaran voimalaitoksen rakentamista ja Kemijoen veden padottamista koskevan täydentävässä katselmuksessa laaditun lausunnon sivulla 4 on esitetty, että katselmustoimituksen tehtävänä on lähinnä selvittää ja arvioida ne ilmenneet vahingot ja haitat, joita vuonna 1948 loppuunsaatetussa varsinaisessa katselmustoimituksessa ei ole ennakolta arvaamattomina osattu ottaa huomioon. Lausunnon sivulla 17 on todettu, että Kemijoen levenemisestä padotuksen vuoksi on aiheutunut ylityshaittaa niille maanomistajille, jotka omistavat maata kummallakin puolella Kemijokea. Toimitusmiehet ovat ylityshaitan suuruutta harkitessaan ottaneet huomioon, että ylityshaitan suuruuteen vaikuttaa joen levenemisestä aiheutuvien hankaluuksien lisäksi lyhytaikaisesta säännöstelystä johtuvista vedenpinnan vaihteluista aiheutuvat kulkuvaikeudet.

Isohaaran voimalaitoksen rakentamista koskevan 18.9.1964 annetun lupapäätöksen N:o 56/64/I mukaan valtioneuvosto on 29.3.1945 tekemällään päätöksellä määrännyt siirrettäväksi vesistötoimikunnan käsiteltäväksi vesiasian, jossa on ollut kysymys padon ja vesilaitoksen sekä rautatie- ja maantiesillan rakentamisesta ja veden padottamisesta Kemijoessa meren ja Taivalkosken välisellä joenosalla sekä vedenjuoksun säännöstelemisestä vesilaitoksen tarpeeksi.

Hakemuksella 15.9.1948 Pohjolan Voima Oy oli pyytänyt väliaikaista lupaa nostaa Isohaaran voimalaitoksen padon avulla vedenpinta korkeuteen NN +12,00 m.

Vesistötoimikunta on 2.4.1949 antamallaan päätöksellä vesioikeuslain ja toimenpiteistä vesivoiman käyttöönottamisen helpottamisesta maaliskuun 21 päivänä 1941 annetun lain ja sanotun lain voimassaolon jatkamista joulukuun 20 päivänä 1945 annetun lain nojalla päätöksessä lähemmin määrätyillä ehdoilla myöntänyt väliaikaisen luvan nostaa Vallitunsaaren kohdalla Kemijokeen rakennutun Isohaaran vesilaitoksen padon avulla veden pinta korkeuteen NN + 12,00 metriä.

Lupapäätöksen sivulla 6 ilmenee, että Pohjolan Voima Oy on laatinut vesilaitoksen rakennussuunnitelman. Suunnitelman mukaan tulee voimalaitoksen säännöstelypato ja koneasema rakennettavaksi Vallitunsaaren länsipuolella olevaa Isohaaraan. Säännöstelypadon lähempi rakenne selviää suunnitelman piirustuksesta N:o K-43a. Padon yläpuolelle tulisi muodostumaan noin 13,5 km²:n suuruinen vesiallas, jota tultaisiin käyttämään tehosäätöön.

Lupapäätöksen mukaan hakija oli anonut lupaa saada nostaa vettä rakentamallaan padolla niin, että vedenpinta padon kohdalla tulisi olemaan korkeudella NN + 12,00 metriä. Tätä korkeutta silmällä pitäen on kaikki voimalaitosta, rantojen suojelemista ynnä muuta varten tarvittavat rakenteet suunniteltu.

Hanke siirtyi huhtikuun 1. päivänä 1962 voimaan tulleen vesilain (264/1961) nojalla Pohjois-Suomen vesioikeuteen hakemusasiana edelleen käsiteltäväksi.

Vesioikeus on vastatessaan muistutuksiin päätöksen sivulla 27, muun muassa hylätessään lyhytaikaisen säännöstelyn kieltämistä koskevaan vaatimukseen, katsonut, että niin sanottu lyhytaikainen säännöstely ei ole varsinaista säännöstelyä, vaan voimalaitoksen taloudelliseen ja järkipäraseen hoitoon liittyvää tehosaännöstelyä. Päätöksen sivulla 53 vesioikeus todeten, että koska hakemuksessa tarkoitettu rakentaminen ei vaaranna yleistä terveydentilaa eikä aiheuta huomattavia ja laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonolosuhteissa taikka suuresti huononna paikkakunnan asutus- ja elinkeino-oloja ja koska rakentamisesta saatava hyöty on siitä johtuvaan vahinkoon, haittaan ja muuhun edunmenetykseen nähden huomattava ja laissa säädetty muutkin edellytykset ovat olemassa, lupa myönnetään. Lupa voimalaitoksen rakentamiseen päätöksen sivulla 53 on myönnetty vesilain 2 luvun 6 §:n 2 momentin, 3 luvun 3 §:n ja 13 § 1 momentin ja 22 luvun 7 §:ään viitaten.

Päätöksen sivulla 25 vesioikeus on siirtänyt lopullisen ratkaisun antamisen kalakannan säilyttämiseen käytettävästä maksusta selvityksen puutteellisuuden vuoksi myöhemmin ratkaistavaksi vesilain 16 luvun 24 §:n 3 momentin nojalla.

Lupamääräyksen 2 mukaan veden patoaminen on padon tulva- ja jääaukkoja sekä suunnitellun kolmannen koneiston padossa äärimmäisenä vasemmalla olevia turbiiniaukkoja tarpeen mukaan avaamalla siten toimitettava, ettei vedenkorkeus ylitä korkeutta NN + 12,00 m voimalaitoksen padolla.

Lupamääräyksen 3 mukaan vesilaitoksen omistajan on kustannuksellaan suoritettava jatkuvia vedenkorkeushavaintoja vesilaitoksen eteen ja heti vesilaitoksen alapuolelle asettamallaan piirtävillä vedenkorkeusmittareilla ja säilytettävä havaintoaineisto, joka on

vaadittaessa esitettävä asianomaiselle viranomaiselle. Kummankin mittarin viereen on kiinnitettävä senttimetrijaoituksella varustettu vesiasteikko, josta vedenkorkeus on havaittavissa piirtävän vedenkorkeusmittarin ollessa epäkunnossa. ---- Sen ohella on Kemijoen vesimäärä vuorokausikeskiarvoina jatkuvasti määrättävä voimakoneiden ja patoaukkojen kautta kulkevien vesimäärien summana.

Lupamääräyksen 5 mukaan voimalaitoksen omistajan on huolehdittava siitä, että uiton aikana uittoruuhun kynnyksellä ja uittoruuhessa on uittoa varten riittävä vedensyvyys ja että joko vesilaitoksen tai padon kautta lasketaan uittotoimintaa varten tarpeellisen virtauksen aikaansaamiseksi riittävä, tarvittaessa joen senaikainen luonnollinen virtaama.

Lupamääräyksen 7 mukaan voimalaitoksen omistajan on suoritettava vuosittain kunkin tammikuun kuluessa vuoden 1965 alusta lukien valtiolle toistaiseksi, kunnes kalakannan säilyttämiseksi käytettävästä maksusta annettavassa lopullisessa päätöksessä ehkä toisin määrätään seitsemänkymmentätuhatta markkaa, joka maksu on suoritettava maataloushallitukselle käytettäväksi sen toimesta kalanistutukseen ja muihin kalakannan säilyttämistä tarkoittaviin toimenpiteisiin Kemijoen vesistössä.

Lupamääräyksessä 8 on määrätty rakennettavista suojaadoista ja lupamääräyksissä 9–15 erinäisistä toimenpiteistä padotuksesta aiheutuvien vahinkojen vähentämiseksi ja korvaamiseksi.

Lupamääräyksen 18 mukaan luvansaajan on korvattava vuosittain maan menetys sekä vahinko ja haitta, mikä vastaisuudessa saattaa aiheutua rantatörmien vyörymisestä tai sortumisesta, mikäli suojausta vyörymiä vastaan ei ilman kohtuuttomia kustannuksia voida rakentaa. --- Tähänastiset vahingot on tarkastusmittauksilla määrättävä ja korvattava.

Päätöksessä on annettu myös muita vahingon- tai haitan korvaamista koskevia määräyksiä, kuten lupamääräykset 20 ja 25.

Luvassa on edellä kuvatusti annettu lupamääräyksiä (ehtoja) muun muassa voimalaitoksen padon enimmäisvedenkorkeudesta, vedenkorkeuden mittauksesta, uittoa varten tarvittavasta riittävästä veden syvyydestä ja virtaamasta, suojaadosta ja toimenpiteistä padotuksesta aiheutuvien vahinkojen vähentämiseksi ja korvaamiseksi.

Korkein hallinto-oikeus on 21.10.1966 antamallaan päätöksellä kumonnut asiassa noudatetun puutteellisen menettelyn vuoksi vesioikeuden päätöksen kalastuksen, kalansaaliiden ja kalastusvälineiden korvaamista koskevalta osalta ja palauttanut asian tältä osin vesioikeuden käsiteltäväksi. Muut rahakorvausta koskevat valitukset korkein hallinto-oikeus on siirtänyt vesiyläoikeuden käsiteltäviksi. Muilta osin korkein hallinto-oikeus on ratkaissut asian ja valitukset osin hyväksyen muun muassa muuttanut lupamääräyksiä 13, 8, 4, 3, 22 ja 9. Valitukset ovat koskeneet muun muassa kalakannan säilyttämiseen käytettävää maksua, uittoa koskevan lupamääräyksen 5 muuttamista, korvauksia ja toimenpiteitä vyörymien estämiseksi.

Vastatessaan päätöksen sivulla 52 uittoyhdistyksen lupamääräyksen 5 kohdan 2 muuttamisesta ja säännöstelyn uittolaitteille, välineille ja rakenteille aiheuttaman

vahingon korvaamisesta tekemiin vaatimuksiin korkein hallinto-oikeus on hylännyt valituksen muun muassa ”koska lyhytaikaissäännöstelyä ei voi asettaa riippuvaksi uittajan kanssa tehdystä sopimuksesta---”.

Vesiylioikeus on 28.5.1968 antanut päätöksensä korvauksia koskevista valituksista. Lopputarkastusta koskevaan päätökseen on kirjattu, että korkein oikeus on 25.2.1969 pysyttänyt vesiylioikeuden päätöksen.

5.2.4 Kalastuksen, kalansaaliiden ja kalastusvälineiden korvaamista koskevalta osalta palauttama asia

Pohjois-Suomen vesioikeus on 9.12.1977 antanut päätöksensä N:o 50/77/II, dnro II/38/B-62/3, korkeimman hallinto-oikeuden palauttamassa asiassa, jossa oli kysymys Isohaaran voimalaitoksen rakentamisesta kalastukselle, kalan saaliille ja kalastusvälineille aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta. Vesiylioikeus on 9.6.1982 antamallaan päätöksellä ratkaissut vesioikeuden päätöksestä tehdyt valitukset. Korkein oikeus on 16.6.1983 antamallaan päätöksellä N:o 2231 kumonnut ja poistanut vesiylioikeuden päätöksen siltä osin kuin Kemijoki Oy on velvoitettu maksamaan korvauksia ja palauttanut asian tältä osin vesiylioikeuteen. Lopputarkastusta koskevaan 28.6.1990 annettuun päätökseen Nro 68/90/2 on kirjattu, että vesiylioikeus on antanut palautetulta osin päätöksensä 5.6.1984 ja korkein oikeus ei ole 5.12.1984 antamallaan päätöksellä myöntänyt asiassa muutoksenhakulupaa.

5.2.5 Kalakannan säilyttämistä tarkoittavien velvoitteiden määrittäminen Kemijoen Isohaaran, Taivalkosken, Ossauskosken, Petäjäskosken, Valajaskosken, Vanttauskosken, Pirttikosken ja Seitakorvan sekä Raudanjoen Permantokosken voimalaitosten rakentamisen johdosta

Vesioikeuden 28.12.1979 antamassa kalakannan säilyttämistä tarkoittavien velvoitteiden määrittämisestä koskevassa päätöksessä N:o 78/79/II on selostettu asian aikaisempia vaiheita, muun muassa vesioikeuden 17.11.1976 antamaa päätöstä N:o 32/76/II ja korkeimman hallinto-oikeuden palautuspäätöstä 17.11.1977. Korkein hallinto-oikeus on palautuspäätöksessään lausunut, että asiaa uudelleen käsitellessään vesioikeuden tuli harkita muun ohella, miten kunkin voimalaitoksen lupapäätökseen otettuja määräyksiä on erityisesti paikallista kalakantaa koskevalta osalta mahdollisesti muutettava, kun otetaan huomioon jokialueen nykyinen luonne ja asianomaisen laitoksen rakentamisesta aiheutuvat vesilain 2 luvun 22 §:n 1 momentissa tarkoitetut kalakantaa vahingoittavat seuraamukset. Vesioikeuden 28.12.1979 antamassa päätöksessä on käsitelty maataloushallituksen hakemus, jossa on pyydetty, että edellä olevan lupaehdon sijasta Pohjolan Voima Oy määrätään maksamaan Isohaaran voimalaitoksen osalta kalakannan säilyttämiseen käytettävänä maksuna perustamismaksuna 1 976 084 markkaa, mikä maataloushallituksen tuli käyttää Kemijoen kalakannan suojaamista ja lisäämistä tarkoittavien toimenpiteiden perustamiskuluihin ja vuotuismaksuna 262 482 markkaa, mikä tuli suorittaa maataloushallitukselle vuoden 1969 alusta lukien kunkin vuoden tammikuun kuluessa, sekä laillisen koron suorittamista maksuille.

Päätöksessä on määrätty Pohjolan Voima Oy:lle ja Kemijoki Oy:lle istutusvelvoitteita. Korkein hallinto-oikeus on 30.5.1980 antamallaan päätöksellä muuttanut lupamääräyksiä 4 ja 6.

5.2.6 Pohjois-Suomen vesioikeuden päätös 8.4.1982, N:o 23/82/I, Keminmaan kunnanhallituksen hakemus säännöstelymaksun määrittämiseksi Isohaaran ja Taivalkosken voimalaitoksilla suoritettavasta Kemijoen veden säännöstelystä aiheutuvien vahinkojen ja haittojen vähentämiseksi

Keminmaan kunnanhallitus on perustellut säännöstelymaksua koskevaa hakemustaan muun muassa kalastuksen häiriintymisellä ja Kemijoen ja sen ranta-alueiden virkistyskäyttömahdollisuuden huonontumisella säännöstelyn vuoksi. Vedenkorkeuden suuri vaihtelu aiheuttaa jatkuvasti rantojen vyörymistä ja roskaantumista. Vesioikeus on 8.4.1982 antamallaan päätöksellä N:o 23/82/I jättänyt hakemuksen Isohaaran voimalaitoksen osalta päätöksestä tarkemmin ilmenevistä syistä tutkittavaksi ottamatta.

Korkein hallinto-oikeus on 20.6.1983 antamallaan päätöksellä todennut, ettei vesioikeuden olisi mainitulla perusteella pitänyt jättää vaatimusta tutkimatta. Korkein hallinto-oikeus on tutkinut vaatimuksen ja hylännyt sen, koska Isohaaran voimalaitoksen rakentamiseen ja käyttöön myönnetty luvat eivät sisällä oikeutta vesilain 8 luvussa tarkoitettuun säännöstelyyn.

5.2.7 Kolmannen koneiston lupa

Vesioikeuden 10.6.1982 antamaan Isohaaran kolmannen koneiston rakentamista koskevan lupapäätöksen N:o 47/82/II on Hakemus -otsikon alle kirjoitettu muun muassa, että ” Isohaaran voimalaitoksen rakennusvirtaama on pienempi kuin yläpuolisen Taivalkosken laitoksen rakennusvirtaama. Taivalkosken laitoksen voimakas tehonsäätely aiheuttaisi aiheetonta ohijuokсутusta ja voimakasta vedenkorkeuksien vaihtelua. Yhtiö oli katsonut välttämättömäksi, että Isohaaran laitoksen kolmas koneisto on rakennettava aikaisemmasta suunnitelmasta poiketen luukkujen toiselle puolelle ja 500 m³/s rakennusvirtaamaa vastaavaksi. Kun kolmas koneisto rakennettaisiin tällä tavoin isompana, Isohaaran voimalaitos saataisiin rytmitetyksi muiden Kemijoen laitosten kanssa tarkoituksenmukaisimmalla ja energiataloudellisesti järkevimmällä tavalla.”

Hakemussuunnitelma -otsikon alle kirjatun mukaan hakemuksen tekohetkellä Kemijoki Oy:n toimesta Isohaaran yläpuolelle Taivalkoskeen rakenteilla olleen voimalaitoksen rakennusvirtaama on 960 m³/s. Taivalkosken voimalaitoksen säännöstelyn aiheuttamien ohijuokсутusten ja vedenkorkeuksien voimakkaista vaihteluista aiheutuvien haittojen välttämiseksi Isohaaran rakennusvirtaaman pitäisi olla vähintään yhtä suuri kuin Taivalkosken voimalaitoksen rakennusvirtaama. Tämän vuoksi Pohjolan Voima Oy oli päättänyt hakea Isohaaran voimalaitoksen vesioikeudelliseen lupapäätökseen muutosta, joka sallisi kolmannen koneiston rakentamisen rakennusvirtaamalle 500 m³/s, jolloin Isohaarankin rakennusvirtaamaksi tulisi 960 m³/s. Hakemuksen mukaan kolmannen koneistoyksikön rakentaminen ei vaikuta nykyisiin padotuskorkeuksiin.

Hakemuksen mukaan Isohaaran voimalaitoksen lainvoimaiseen lupapäätökseen ei ehdoteta muutosta. Siten vedenkorkeus Isohaaran voimalaitoksen säännöstelypadon yläpuolella saadaan nostaa tasolle NN + 12,00 m. Kolmannen koneistoyksikön rakentaminen ei vaikuta vesipintoihin. Sallittuja vedenkorkeuksia ei ylitetä eivätkä voimalaitoksen alapuoliset virtaamat myöskään sanottavasti muutu. Voimalaitoksen juoksutus tapahtuu lähes samassa rytmissä kuin yläpuolisen Taivalkosken voimalaitoksenkin juoksutus. Vedenkorkeuksien tarkkailu ehdotetaan hoidettavaksi nykyisillä voimalaitoksen mittareilla. Virtaamat määritetään turpiinien ja tulva-aukkojen ominaisuuksiin perustuvien laskelmien, pienoismallikokeiden ja mittausten avulla.

Uittoon koskevien vaikutusten kohdalla hakija on esittänyt, että voimakaskaan tehonsäätö ei vaaranna erottelun suorittamista. Vuonna 1974 virtaama oli pitkinä ajanjaksoina yli 1 200 m³/s, jolloin voimakkaasta virtauksesta oli jonkin verran haittaa erottelulle. Täydellä teholla ajettaessa koneistojen läpi kulkeva yhteenlaskettu virtaama on 960 m³/s. Tulevat tehonsäätöhuiput olisivat kuitenkin niin lyhyitä, ettei niistä ole erottelulle haittaa.

Hakemuksesta antamassaan lausunnossa Maa- ja metsätalousministeriön kalastus- ja metsästysosasto on katsonut, että hanke saa aikaan muutoksia virtausolosuhteissa ja vaatinut tarkkailua hankkeen vaikutuksista vaelluskalan kulkuun. Lapin vesipiirin vesitoimisto on lausunut, että kolmannen koneiston rakentaminen aiheuttaa sellaisia muutoksia virtausolosuhteissa, että ne tulisi ottaa huomioon tarkistettaessa lupaehtoja uiton turvaamiseksi. Vesitoimisto on myös katsonut, että hakemus ja suunnitelma ovat puutteellisia siltä osin, mitä yritys vaikuttaa vaelluskalan mätitypyynnin ja nahkiaisien siirtopyynnin järjestämiseen muuttuvissa olosuhteissa.

Kemin kaupunki on esittänyt, että luvan hakijalle määrätään vesilain (264/1961) 8 luvun 25 §:n tarkoittama säännöstelymaksu. Ilmolan – Koroiskylän kalastuskunta sekä sen muistuttajakumppanit ovat tuoneet esille, että rannanomistajat olivat saaneet korvauksia alkuperäistä tehoa olevan voimalaitoksen aiheuttamista padotusvahingoista, jonka vuoksi olisi varmistettava, ettei uusi tuotantoteho aiheuta vahinkoa, haittaa tai edunmenetystä jokivarren taloille. Myös yksityishenkilöiden muistutuksessa nro 12) on tuotu esiin, että laajennuksen suorittamisen jälkeen vuorokausisäännöstelyt saattaisivat tulla nykyistä suuremmiksi.

Hakija on selityksessään todennut muun muassa, että säännöstelymaksu voidaan määrätä vain vesistön säännöstelyhankkeessa, jollainen nyt käsiteltävä hakemus ei ole.

Päätöksen ratkaisuosassa vesioikeus on vaadittuun säännöstelymaksuun liittyen todennut, että nyt annettava päätös ei koske säännöstelyä ja hylännyt maksun määräämistä koskevan vaatimuksen lakiin perustumattomana. Vesioikeus on hylännyt myös katselmustoimitusta koskevan vaatimuksen, koska hankkeen vaikutuksista on saatu riittävä selko toimitetussa kuulutusmenettelyssä. Lupa kolmannen koneiston rakentamiseen on myönnetty silloisen vesilain 3 luvun 3 ja 4 §:n nojalla.

Lupamääräyksen 3 mukaan kolmannen koneiston kautta purkautuva virtaama on määrättävä joko tehoa, putouskorkeutta ja hyötysuhdetta koskevien tietojen perusteella tai

muuta riittävän tarkkaa, vesihallituksen hyväksymää menetelmää käyttäen. Kolmannen koneiston käyttöönoton jälkeen on hakijan pidettävä voimalaitoksen juoksutuksista kirjaa, josta ilmenee eri turbiini- ja patoaukkojen kautta tapahtunut juoksutus ja sen muutokset kellonaikoihin. Kirja on säilytettävä ja annettava pyydettyä siinä olevia tietoja tarvitsevien nähtäväksi.

Korkein hallinto-oikeus on 24.8.1983 antamallaan päätöksellä nro 3091 muuttanut uittoa koskevaa lupamääräystä 5.

5.2.8 Lopputarkastus

Isohaaran voimalaitoksen rakentamisen lopputarkastusta koskevassa 28.6.1990 annetussa vesioikeuden päätöksessä Nro 68/90/2, Dnro 17/90/2, esitetyn mukaisesti toimitusmiehet ovat 21.1.1980 toimittamassaan lausunnossa todenneet muun muassa, että Isohaaran voimalaitoksen rakentaminen on toteutettu lupapäätöksen mukaisesti lukuun ottamatta lausunnossa tarkempia selostettuja toimenpiteitä, joihin luvansaajan olisi tullut ryhtyä lupamääräysten perusteella.

Muistutuksissa Keminmaan kunta on esittänyt muun muassa, että suuret vedenpinnan korkeudet vaihtelut olivat aiheuttaneet runsaasti haittaa rannanomistajille. Tähän vesioikeus on ratkaisussaan sivulla 49 todennut, että tämän, jo lopputarkastuksen tarkastuskokouksessa esitetyn vaatimuksen osalta toimitusmiehet ovat lausunnossaan katsoleet, että vedenpinnan korkeusvaihtelut kuuluvat normaaliin vuorokausisäännöstelyyn, joka oli voimalaitoksen rakentamislupaa käsiteltäessä jo otettu huomioon. Vesioikeus on katsonut, ettei sanotun, yleisluontoisena pidettävän toteamuksen johdosta ole syytä tehdä muutosta rakentamislupapäätöksen asianomaisiin lupaehtoihin.

Muistutuksessa 2B) on vaadittu, että voimalaitoksessa tapahtuva Kemijoen virtaaman ja yläpuolisen vedenkorkeuden vaihtelu selvitetään ja säännöstelyn vaikutukset joessa, rannoilla ja pohjassa sekä kalastuksessa tutkitaan. Vedenkorkeuden ja virtaaman vaihtelulle olisi asetettava rajoitukset vahinkojen estämiseksi ja vähentämiseksi, sillä rajulla lyhytaikaisella säännöstelyllä oli huomattavat kielteiset vaikutukset laitureiden, veneiden, rantatonttien ja vesijohtojen sekä maisemallisten arvojen kannalta.

Päätöksensä sivulla 121 vastatessaan Alapaakkolan jako- ja kalastuskunnan ja sen muistuttajakumppaneiden Isohaaran voimalaitoksen lyhytaikaissäännöstelyä koskeviin vaatimuksiin, vesioikeus on todennut, että veden juoksutuksesta Isohaaran voimalaitoksella on määrätty lainvoimaisessa voimalaitoksen lupapäätöksessä. Ei ole näytetty, että vesilaissa tarkoitetut edellytykset lupaehtojen muuttamiseen tältä osin olisivat olemassa. Tämän vuoksi vesioikeus on hylännyt muistuttajien vaatimuksen.

Vesiylioikeus on 3.6.1992 päätöksellään palauttanut asian yhden haitankärsijän valituksen osalta vesioikeuden käsiteltäväksi ja osin muuttanut vesioikeuden 18.9.1964 antaman päätöksen lupamääräyksiä.

Korkein hallinto-oikeus on 30.11.1992 antamallaan päätöksellä taltio n:o 4341 hylännyt vesiyläoikeuden päätöstä koskevat valituslupahakemukset.

5.2.9 Johtopäätös

Voimalaitokseen liittyvien lupa- ja lopputarkastuspäätösten perusteella luvan haltijan suunnittelema tehosäätö/lyhytaikaissäännöstely on ollut lupaviranomaisen ja asianosaisten tiedossa voimalaitoksen rakentamisen lupia käsiteltäessä. Haitankärsijöiden ja lausunnon antajien vaatimukset lyhytaikaissäännöstelyn käsittelystä lupamenettelyssä tai siihen liittyvien lupamääräysten antamisesta tai säännöstelymaksusta on edellä kerrotulla tavalla useassa vaiheessa vuosina 1964–1992 hylätty vesioikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Vesioikeus on 18.9.1964 antamassaan lupapäätöksessä määrännyt muun muassa padotuksesta ja juoksutuksesta tuolloin voimassa olleen vesilain (264/1961) säännösten mukaisesti. Vesioikeus on lopputarkastusta koskevassa päätöksessään 28.6.1990 muun muassa todennut, että veden juoksutuksesta Isohaaran voimalaitoksella on määrätty lainvoimaisessa voimalaitoksen lupapäätöksessä. Luvissa ja muissa päätöksissä on arvioitu ja korvattu lyhytaikaissäännöstelystä yksityiselle edulle ja kalastukselle aiheutuneita edunmenetyksiä ja määrätty kalatalousvelvoitteita. Lupia on edellä sanotun mukaisesti tulkittava siten, että lyhytaikaissäännöstely on sisältynyt voimalaitoksen rakentamislupaan.

Hallintopakkoasiaa selvittäessä ei ole tullut esiin, että lupia tai lupamääräyksiä olisi rikottu. Näin ollen hallintopakkohakemus on hylättävä.

Vesilain 19 luvun 8 §:ssä on säädetty menettelyistä, joilla on mahdollista tarkistaa lainvoimaisia ennen vesilain voimaantuloa myönnettyjä vedenkorkeuteen tai vedenjuoksuun vaikuttavia lupamääräyksiä.

6 Sovelletut säännökset

Vesilain (587/2011) 14 luvun 4 §:n 1 momentti, 19 luvun 4 §:n 1 ja 2 momentti ja 6 §

7 Käsittelymaksu

Maksutta.

Vireillepanoa ei ole pidettävä ilmeisen perusteettomana, joten siitä ei vesilain 18 luvun 12 §:n nojalla peritä maksua.

8 Päätöksen tiedoksianto (tavallinen sähköinen tiedoksianto)

Hakijat

Vastapuoli

Keminmaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen

Lapin elinvoimakeskus

Suomen ympäristökeskus

Lupa- ja valvontavirasto, yleisen edun valvontayksikkö

9 Muutoksenhaku

Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

10 Liite

Valitusosoitus

11 Asian käsittelijät

Asian ovat ratkaisseet ympäristöneuvokset Marko Kiviniemi ja Satu Lyytikäinen, joka on myös esitellyt asian.

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

Lisätietoja asiasta antaa Satu Lyytikäinen, puh. 0295 254 706.

Sähköposti: etunimi.sukunimi@lvv.fi

Valitusosoitus

Tähän Lupa- ja valvontaviraston päätökseen tai siitä perittävään maksuun voi hakea muutosta kirjallisella valituksella. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Asian käsittelystä hallinto-oikeudessa voidaan periä oikeudenkäyntimaksu siten kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) ja oikeusministeriön asetuksessa tuomioistuinmaksulain 2 §:ssä säädettyjen maksujen tarkistamisesta (1020/2024) säädetään. Maksun suuruus on 310 euroa. Tuomioistuinmaksulaissa on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä. Tarkempia tietoja maksuista saa hallinto-oikeudesta.

1 Toimi näin

Jos haet muutosta Lupa- ja valvontaviraston päätökseen, tee kirjallinen valitus Vaasan hallinto-oikeuteen.

Tee valitus **viimeistään 30 päivän kuluessa** siitä, kun Lupa- ja valvontaviraston päätös on saatu tiedoksi.

- Kun määräaika lasketaan, sitä päivää, kun päätös on saatu tiedoksi, ei oteta lukuun.
- Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto, juhannusaatto tai arkilauantai, määräaika päättyy ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.
- Jos päätös on lähetetty kirjeenä, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen viimeistään seitsemäntenä (7.) päivänä siitä, kun Lupa- ja valvontavirasto on lähettänyt kirjeen. Selvitä kirjallisesti, jos näin ei ole jostakin syystä tapahtunut.
- Jos päätös on lähetetty sähköisenä viestinä, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena (3.) päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.
- Jos päätös on saatu tiedoksi jollakin muulla tavalla, tiedoksisaantipäivän osoittaa tiedoksiantotodistus, saantitodistus tai haastetiedoksiannosta annettu todistus.
- Sijaistiedoksiannossa katsotaan, että päätös on saatu tiedoksi kolmantena (3.) päivänä siitä, kun sijaistiedoksianto koskeva tiedoksiantotodistus on annettu.
- Asian katsotaan tulleen viranomaisen tietoon jo kirjeen saapumispäivänä.

2 Ilmoita valituksessa

- Valittajan nimi, postiosoite, puhelinnumero ja muut tarpeelliset yhteystiedot, kuten sähköpostiosoite. Jos valittajana on yhteisö, ilmoita sen nimi ja yhteystiedot.
- Laillisen edustajan, asiamiehen tai muun valituksen laatineen henkilön nimi ja postiosoite, puhelinnumero ja muut tarpeelliset yhteystiedot, kuten sähköpostiosoite.
- Sellainen postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite). Hallinto-oikeus voi valita, mihin osoitteeseen se toimittaa asiakirjat, jos sille on ilmoitettu useampia prosessiosoitteita tai jos yhtäkään ilmoitettua yhteystietoa ei ole nimetty prosessiosoitteeksi.
- Päätös, johon haetaan muutosta.
- Päätöksen kohta, johon haetaan muutosta.

- Mitä muutoksia päätökseen vaaditaan.
- Perusteet, joilla muutosta vaaditaan.
- Mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on ilmoitettava viipymättä hallinto-oikeudelle valituksen vireillä olon aikana.

3 Valituksen liitteet

- Lupa- ja valvontaviraston päätös, johon muutosta haetaan (alkuperäisenä tai jäljennöksenä)
- todistus siitä, minä päivänä Lupa- ja valvontaviraston päätös on saatu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joita käytetään vaatimusten tukena (jollei niitä ole toimitettu jo aiemmin Lupa- ja valvontavirastoon)
- valtakirja
 - Asiamiehen on liitettävä valitukseen valittajalta saatu valtakirja – ellei hän ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai sellainen oikeudenkäyntiavustaja, joka määrittellään luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011).
 - Asiamiehen ei tarvitse toimittaa valtakirjaa, jos hallinto-oikeuteen toimitetaan sellainen sähköinen asiakirja, jossa on selvitys asiamiehen toimivallasta. Asiamiehen ei myöskään tarvitse esittää valtakirjaa, jos valittaja on antanut valtuutuksen suullisesti tuomioistuimessa tai jos asiamies on toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa.

4 Lähetä valitus hallinto-oikeuteen

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa

<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Hallinto-oikeuden yhteystiedot ovat:

Vaasan hallinto-oikeus

Korsholmanpuistikko 43, 4. krs (käyntiosoite)

PL 204, 65101 Vaasa (postiosoite)

sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi

puhelinvaihde: 029 56 42 611

asiakaspalvelu: 029 56 42 780 (avoinna ma–pe kello 8.00–16.15)

telekopio (fax): 029 56 42 760

Valituksen saapuminen määräajassa on valittajan vastuulla, kun se lähetetään postitse, sähköpostitse, telekopiona tai lähetin välityksellä. Suljetussa laitoksessa oleva henkilö voi antaa valituskirjelmän valitusajan kuluessa myös sille henkilölle, joka on määrätty laitoksessa tätä tehtävää hoitamaan tai laitoksen johtajalle.

Valituksen on oltava perillä hallinto-oikeuden kirjaamossa viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen hallinto-oikeuden aukioloajan päättymistä.

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihde: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/27222/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/27222/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelevä ratkaisija Lyytikäinen Satu 11.05.2026 08:58

Ratkaisija Kiviniemi Marko 11.05.2026 09:10